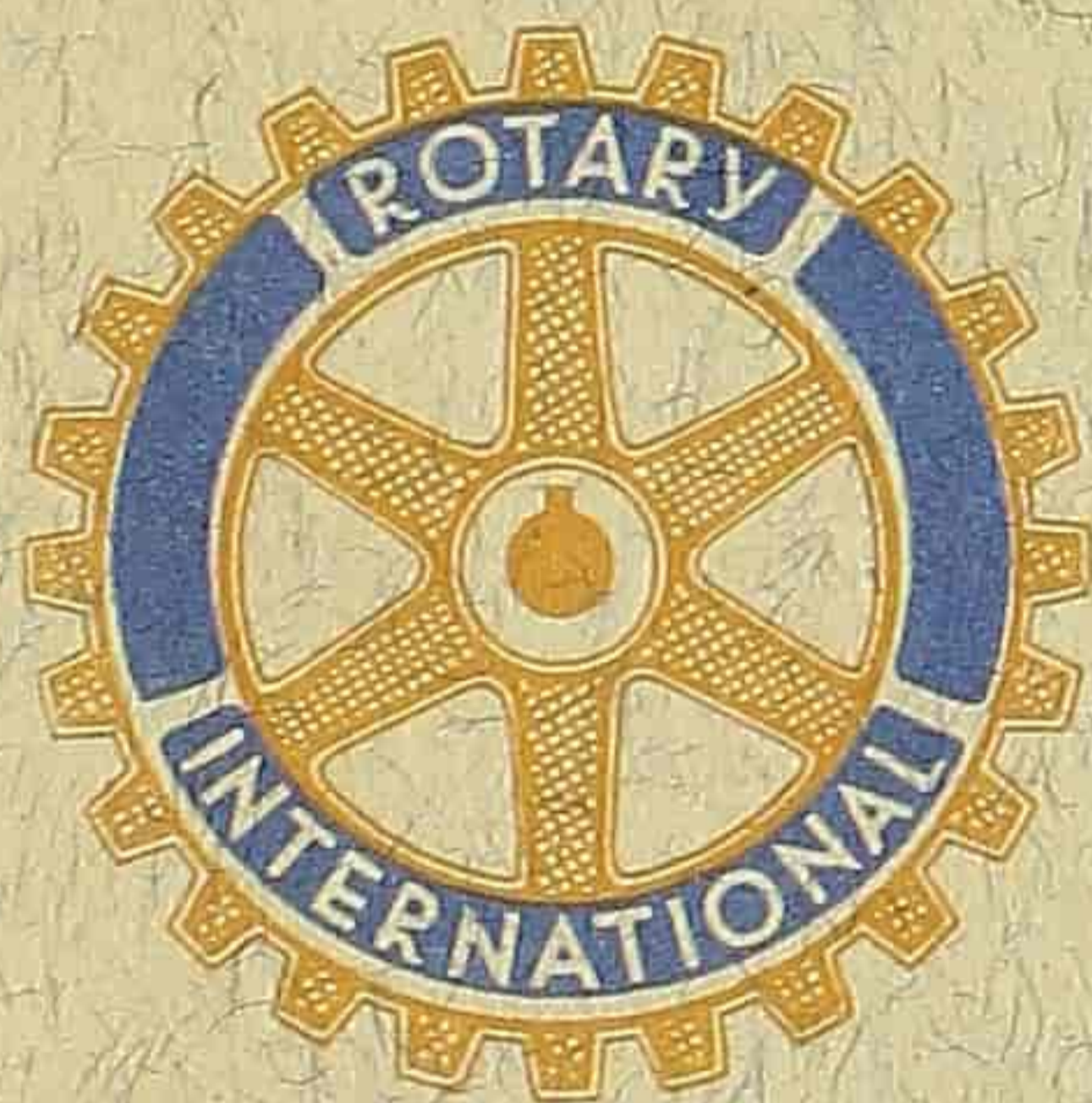

Poštarina plaćena u gotovom.

JUGOSLOVENSKI ROTAR

SUŠAK 1935 DECEMBAR

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK (YUGOSLAVIA)

Redovita parobrodská služba u svim pravcima Jadranskog mora. - Dnevna brza služba za Dalmaciju i sva kupališna mjesta jugoslovenske obale. - 10-11 dnevna turistička putovanja za Dalmaciju i Grčku. 6 dnevna turistička putovanja za Dalmaciju - uključivo vožnju, hranu i krevet uz umjerene cijene.

Redovita parobrodská služba za Dalmaciju, Albaniju i Grčku, iz Sušaka, Trsta i Venecije, za osobni i robni promet.

Upute daje Jadranska Plovidba u Sušaku i svi važniji putnički uredi u tuđi inozemstvu.

Regular services in the Adriatic with 55 steamship lines, in all directions along the Yugoslav Coast. Daily express lines to Dalmatia and all Sea-Resorts. - 10-11 Day Cruises to Dalmatia & Greece. - 6 Day Cruises to Dalmatia - at very moderate inclusive prices.

Regular services to Dalmatia, Albania and Greece, from Sušak, Trieste and Venice, for passengers and cargo.

Prospectuses and information on application by the Jadranska Plovidba d. d., Sušak and other Tourist Offices in Yugoslavia or abroad.

PREKOMORSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Brz.: Prekomorska
Telefon broj 1-54
Tomislavova 1

Saobraćaj prvoklasnih
teretnih parobroda
na sve strane svijeta

JUGOSLOVENSKI ROTAR

GOD. IV

15 XII 1935

BR.

6

UREDNIK: Dr. VIKTOR RUŽIĆ
GUVERNER 77. DISTRIKTA
SUŠAK, STROSSMAYEROVA ULICA
BROJ 12 I. - - TELEFON BROJ 90
ČEKOVNI RAČUN KOD FILIJALE POŠT. ŠTE-
DIONICE U ZAGREBU BR. 39.552. — IZLAZI
SVAKOG 15-OG U MJESECU — CIJENA 60
DINARA GOD. — POJEDINI BROJ 5 DINARA

6 M E S E Č N O P I S M O

Draga braćo rotari!

Dne 3 decembra umro je direktor R. I. John A. Crabtree (Walsall, Engleska).

Bio je u duši i na delu pravi rotar.

Ne samo engleski rotari, već rotari čitavog sveta, koji su ga cenili i voleli, zadržati će mu trajnu uspomenu.

1. Božićni praznici i nova godina stoje pred vratima, pa dozvolite da Vam u prvom redu draga braćo zaželim, prigodom tih praznika mira i dobre volje, svu sreću i izrazim moje najsrdačnije čestitke.

Dani su to posvećeni ljubavi bližnjem i setimo se onih stotina obitelji koji neće slaviti te dane kod tople peći. Rad i saradnja na zimskoj pomoći neka bude jedna od glavnih briga naših klubova u ovim danima.

Kod moje zadnje posete R. C. Subotica imao sam prigode da gledam 100 sanduka sa živežnim namirnicama koje taj klub deli kao zimsku pomoć siromašnim obiteljima.

Stotinu siromašnih porodica dobiti će taj poklon dva puta mesečno kroz tri meseca.

Na taj plemenit način slavi R. C. Subotica svoju petgodišnjicu opstanka. Znadem da nije svaki klub u stanju da podnese take materijalne žrtve, no svaki od nas je u stanju da osobno žrtvuje svoje vreme da saraduje na zimskoj pomoći, svaki klub je u stanju da organizuje zimsku pomoć, ako je u svom mestu još nema.

2. Za sada se javlja samo jedan kandidat za guvernera. R. C. Novi Sad kandidira brata dr. Vladimira Belajčića.

3. Dne 7 XII predao sam R. C. Vršac, a 14 XII R. C. Bačka Topola Charter. Obe slave privukle su mnogo braće iz raznih naših klubova i bile su nov dokaz solidarnosti našeg rotarstva. Naročito ističem da je naš mladi klub Leskovac izaslao na te svečanosti kao i na inauguraciju R. C. Slavonski Brod svog izaslanika.

Na obim svečanostima bili su predstavnici mesnih oblasti i mnogo gostiju nerotara. Prisustvo dama uveličalo je te priredbe koje su prošle u znaku pravog rotarskog raspoloženja, društvenosti i prijateljstva.

Carter slava kluba Bačka Topola bila je spojena sa proslavom pet-godišnjice prijema Chartera R. C. Subotica, te je stoga taj klub ovoj svečanosti korporativno sudelovao.

4. R. C. Slavonski Brod slavio je 9 XII svoju inauguraciju, veliki broj braće iz raznih klubova posetio je i tu svečanost.

Sama ta priredba pokazuje nam sa koliko ozbiljnosti se naš novi klub sprema na rotarski rad.

5. Nastavio sam sa zvaničnim posetama klubovima i to: R. C. Šibenik, Dubrovnik, Split, Novi Sad, Osijek, Vukovar i Subotica, a prisustvovao sam naravno i kod svečanosti R. C. Vršac, Slavonski Brod i Bačka Topola.

Nadam se da će moj lični kontakt sa klubovima doprineti što skladnijoj saradnji klubova našeg distrikta.

6. Guverner 73. distrikta Otto Kroeger pozivlje rotare našeg distrikta, da posete olimpske igre i da upotrebe tu prigodu, da se upoznadu sa klubovima 73. distrikta.

7. Izmenu naše i engleske rotarske mladeži preuzeo je 14. distrikt R. I. B. I., koji obuhvaća južnu Englesku.

Kako se međutim predmeva da će se više naše mladeži naći, koja želi poći u Englesku nego obratno to neće moći doći vazda do te izmene.

Za takav slučaj smestila bi se mladež ili u kuće rotara i njihovih prijatelja, ili u privatne škole uz naknadu od 30 šilinga do 3 engl. funti na tedan.

Oni koji na to reflektiraju neka se obrate na glavni ured R. I. B. I. u Londonu.

8. Preporučam svim klubovima da što češće upriličuju međuklupske sastanke.

Na tim sastancima treba da se raspravljaju razna pitanja, koja moraju da interesuju klubove. Briga za mladež neka bude i ovde predmet razgovora, a upućujem na rasprave koje su o tom pitanju održane u R. C. Zagreb.

9. U decembarskom broju Jugoslovenskog Rotara izlazi članak »Društva za pomoć siromasima i suzbijanje prosjačenja u Sušaku«. Molim da se taj članak u klubovima ako grad u kojem se nalaze, nema take institucije pročita, jer može dati pobude za slične akcije.

Ako su potrebna daljna obaveštenja to će ih rado sušački klub dati.

10. Frekvencu od 80% i više u mesecu novembru pokazuje 8 klubova (prema 5 u prošlom) i to: Bačka Topola (89.37), Maribor (80.71), Osijek (88.54), Split (86.77), Sušak (80), Šibenik (82.26), Vukovar (90.27) i Zemun (81.52), dok imade 8 klubova koji još uvek imadu frekvencu ispod 70%. **Nadam se da će ti klubovi učiniti svoje, da se to ispravi.**

Novi naš klub u Slavonskom Brodu imade frekvencu od 88.71%.

Sa srdačnim rotarskim pozdravom

Dr. Viktor Ružić,
guverner 77. distrikta R. I.

Ispravci zadnjem broju: Str. 5 red. 1 imade biti 1,800.000 umesto 1.800; str. 7 ime autora članka Ljubić mesto Ljubičić; str. 27 ime novog člana R. C. M ribor Seunik mesto Surnik.

OLIMPIJSKE IGRE

Olimpijska misao dodiruje se u mnogim tačkama sa rotarskom idejom.

Rotarstvo sa 3800 klubova i preko 160.000 članova obuhvata čitav svijet. Isto i olimpijska misao.

U 58 zemalja čitavog svijeta postoje nacionalni olimpijski komiteti sa tisuću i tisuću nacionalnih športskih klubova koji su konačno predstavljani u internacionalnom olimpijskom komitetu.

Olimpijska misao združuje mladež čitavog svijeta u športskom viteškom natjecanju. Ona sili svog poklonika, da čeliči svoje snage, a da podjednako vedra čela kao pravi i čestiti športša prizna pobjedu svog protivnika u natjecanju i borbi.

Ta internacionalnost olimpijskog viteškog duha dolazi do vidljivog izražaja na olimpijskim igrama, koje se održavaju svake četvrte godine u drugoj zemlji.

Za god. 1936 određena je Njemačka da sprovede te svečanosti.

Zimska športska natjecanja biti će u bavarskim Alpama, na podnožju Zugspitze u Garnisch-Partenkirchen od 6 do 16 februara, a glavne igre u Berlinu od 1 do 16 augusta, kada će istovremeno u Kielu biti i jedrilačka natjecanja.

Ove priredbe biti će najveće što ih je ikada bilo, a stari simbol olimpijskih igara 5 obruča — pet kontinenta svijeta — koji se prepliću međusobno nadopunjen je zvonom sa napisom.

»Zovem mladež svijeta«.

To zvono zazvoniti će kod otvaranja igara da pozove mladež čitavog svijeta vezanu olimpijskom mišlju na plemenito natjecanje. Zvukovi zvana tog simbola mira i sloge sjediniti će one kojima svijet ostaje.

Rotari 73. distrikta kroz svog guvernera Otto Kroegera obraćaju se na jugoslovenske rotare pozivom da upotrebe tu prigodu da posjete njihov distrikt.

Svoj poziv završava guverner Kroeger riječima: »Sagen Sie Ihren Rotariern, dass der 73. Distrikt sich freuen wird, eine grösstmögliche Zahl von ausländischen Rotariern begrüßen zu können, nicht nur in den drei Rotary Clubs von Berlin, Garmisch-Partenkirchen und Kiel, sondern in allen übrigen Clubs des Distrikts. Alle Ihre Rotarier können eines herzlichen Empfangs, der im Zeichen echter rotarischer und olympischer Gastfreundschaft steht, sicher sein. In diesem Sinne heisse ich Sie und alle jugoslawischen Rotarier willkommen in 73. Distrikt im Jahre 1936!«

»MEĐUNARODNO SLUŽENJE«

Međunarodno služenje je vrlo važno i ujedno najdelikatnije polje rotarskog rada. Po njemu je i organizacija najviše poznata u javnosti.

Međunarodno služenje se u jednom odlučnom pravcu bitno razlikuje od ostalih triju faza rotarske djelatnosti. Rad u klubu ne zavisi ni od česa drugoga osim od volje i interesa samih članova. Drugih faktora, koji na tu djelatnost mogu uticati, gotovo i nema. Služenje u zvanju već nije tako neovisno, ali i na tom polju efekat rotarstva može da bude znatan. Mnogo se može postići primjerom pojedinih rotara, naročito ako se u svom zvanju lično ističu, a i indirektno putem ispravnog uticaja na staleške organizacije i inače.

Služenje zajednici, uvijek u pogledu konačnog efekta, mnogo je teže. Ovdje već rad zavisi pretežno od mnogih i mahom vanjskih faktora, te se djelatnost u glavnom mora ograničiti na budno praćenje pojava u izvjesnoj zajednici i smišljeno podupiranje korisnog djelovanja drugih, izvanrotarskih organizacija. Ove teškoće postaju upravo nerazmjerne u pogledu međunarodnog služenja. Sve što u tom pravcu može stvarnoga da učini Rotary kao ustanova, pa čak i pojedinci kad dođu i na najviše položaje, gubi se upravo pred djelovanjem drugih faktora, koji određuju tok međunarodnih događaja i uslovljuju odnose između država i nacija.

Danas je rotar na čelu najmoćnije države svijeta, sa ovlastima, koje prije njega, u demokraciji, nije valjda imao ni jedan glavar države i ujedno šef egzekutivne vlasti. To je Franklin Roosevelt, pretsjednik Sjedinjenih Američkih Država. I kod nas je baš sada rotar pretsjednik vlade i u isti mah ministar vanjskih poslova. Niko međutim ne očekuje da ti istaknuti rotari mogu da na svom položaju ostvare međunarodni program rotarstva, a ni mnogo manje od toga. Time nije kazano da oni, pa i mnogi drugi rotari koji zauzimaju manje ili više vidne položaje u međunarodnom životu, ne mogu baš ništa da učine. Već njihov način naziranja na internacionalne odnose, koji dakako nisu naučili tek u rotarstvu, nego su naprotiv postali rotari baš zato, jer su to ljudsko i napredno naziranje već prije imali, može da bude i u konkretnom slučaju od velike važnosti.

Ne želim da držim neko formalno predavanje iz oblasti međunarodnog služenja, jer smatram da je mnogo korisnije ako samo nabacim nekoliko ideja, koje će poslužiti kao poticaj za čim širu diskusiju. Mogao bih međutim pokazati i na neke rezultate djelovanja baš onih vrlo istaknutih javnih ljudi, koje sam upravo spomenuo. U međunarodnom odnosu Amerika pretsjednika Roosevelta sasvim je različita od one iz vremena njegovih neposrednih tri prethodnika: Hoovera, Coolidgea i Hardinga. I ako se formalno nije ništa promijenilo, od kada je još za života velikog pretsjednika Wilsona nastala u Sjedinjenim Državama potpuna reakcija proti njegovom načelno sasvim ispravnom shvaćanju položaja Sjedinjenih Država i njihove uloge u međunarodnom životu.

Iz naše vlastite, rekao bih jučerašnje prošlosti spomenut ću samo jedan slučaj. Vi svi znate kakova je mučna atmosfera vladala nepo-

sredno prije održanja evropske konferencije u Veneciji. Mi smo svi jednodušno i uvjereni zauzeli stav u prilog održanja konferencije, a prvi među nama i rotar dr. Stojadinović, koji je međutim bio već ministar vanjskih poslova i odgovoran šef vlade. Držim da je time jednako poslužio i rotarstvu i svojoj visokoj javnoj dužnosti. Sastanak u Veneciji nije dakako riješio pa čak ni pokušao riješiti postojeće upravo strahovite opasnosti, koje još uvijek ugrožavaju mir Evrope, jer bi to bilo upravo smješno i pomisliti. Ipak i taj sastanak, na kojem su se barem kroz nekoliko dana drugarski našle hiljade ljudi od posla i zvanja, koji mogu, jer ni to nije isključeno, da sutra budu u raznim ratnim taborima, ima svoju veliku važnost. Glavni razlog svih neprijateljstava, pa i onih među narodima i državama, jeste gledanje na stvari i prilike isključivo sa svog uskog, egoističnog stanovišta. Interesi i razlozi druge strane neće ni da se čuju, a kamo li da se poblize upoznaju. Iz tog čestog hotimičnog, a još više podsvijesnog nepoznavanja rađa se mržnja. Ta mržnja, to je toksin rata. Antitoksin ne može biti drugo nego traženje sklada između suprotnih interesa na osnovu viših ideja, a ideje su za razumnog čovjeka ipak najveće stvarnosti. To je, braćo, vrlo težak i neizmerno spor posao ali to je i jedini posao, koji rotarstvo preko svojih članova može da vrši u korist mira i pravog sporazuma među narodima.

Korporativno i formalno može rotarstvo da u međunarodnom pogledu djeluje vrlo malo ili stvarno upravo ništa. Zamislite neki konkretni spor, pa baš i ovaj italo-abesinski ili, ako hoćete, talijansko-engleski. Rotary u ovakovoj stvari prosto ne može da uzme neko zvanično stanovište, jer bi za stalno time učinilo više štete nego koristi. To ipak ne znači da neko ispravno stanovište ne postoji i da pojedini rotari, baš zato što su rotari, ne treba da ga neprestano traže i da ga pošteno, a to znači trijezno i bez animoziteta, zastupaju. Hoću samo da istaknem da taj sud neće biti tako jednostavan, ne samo u ovom, nego u ogromnoj većini međunarodnih sporova i da će konačni rezultat takove objektivne ocjene biti vjerojatno taj da krivnja, ili barem glavna krivnja ne leži sva na nekom narodu ili njegovim predstavnicima nego na općenitim prilikama, koje su redovno mnogo jače nego i najbolja volja.

Te prilike niko svijesno ne stvara niti ih se može preko noći i sa nekoliko lijepih fraza i gesta izliječiti. One su posljedica dugih vijekova historije, koja je nastajala više silom nego pravom, a pri tome igraju veliku ulogu i neke činjenice, koje su same po sebi posve akcidentalne prirode. To je na pr. prirodno bogatstvo ili relativno siromaštvo neke zemlje, broj i poduzetnost njezinog pučanstva, njegova naprednost ili zastalost i mnoge druge slične okolnosti, koje je vrlo teško svesti pod neke utvrđene moralne zakone.

Kako svi znamo, nastojanja da se i međunarodni odnosi podrede izvjesnom pravnom sistemu su razmjerno novijeg datuma, i ako od samog početka civilizacije postoje općeniti i prisilni propisi, koje zovemo zakonom, za uređenje privatno pravnih odnosa između članova iste državne zajednice. U tom pravcu kroz ovo malo posljednjih stoljeća nismo daleko došli. Kakovo je uopće **pravo** međunarodno pravo, kad ono između svojih ustanova priznaje i rat? To je po prilici isto kao kad

bi građanski zakonici priznavali kao redovno sretstvo **samopomoć** t. j. mogućnost da stranke u nekom sporu pribave **same** sebi zadovoljenje, prama svojoj snazi i umješnosti. Tek pred nekoliko godina učinjen je prvi pokušaj da se rat kao sredstvo rješavanja međunarodnih sporova stavi izvan prava. To je Kellogov pakt. Ovih dana se mnogo govori o t. zv. sankcijama, a to je baš onaj elemenat, koji je nedostajao i najpri-
znatijim normama međunarodnog prava, pa su baš zato mnogi poricali da se međunarodno pravo može uopće tim imenom nazivati.

Međutim, bez obzira i na najsvečanije ugovore i paktove, sve su to samo još pokušaji.

Da ne zađem u raspravljanja predmeta, koji su vrlo interesantni, ali ne spadaju u konkretan zadatak današnje večeri, postavljam odmah glavno pitanje: Što može da i u ovakovim prilikama rotarstvo učini za unapređenje mira i sporazuma među narodima i kojim putem se to najbolje može postići.

Prelazim preko nekih sitnih, ali uvijek simpatičnih izraza međunarodne kurtoazije, koji su se uobičajili u rotarstvu. I naš klub gotovo svakog mjeseca prima jedno prijateljsko pismo od nekog drugog kluba. koji je jednu svoju večer posvetio Zagrebu i našoj zemlji. To je sve dobro, a nikako nije glavno ni dovoljno.

Klubovi vrše u najboljem smislu svoju dužnost međunarodnog služenja kad postaju rasadnici pravog poznavanja drugih naroda i njihovih posebnih problema. To poznavanje i razumijevanje vodi do blagog i trijeznog prosuđivanja i u onim slučajevima kad se sa nečijim stanovištem načelno ne možemo složiti. Time se ne isključuju sporovi, ali se svakako ograničuju štetne posljedice, koje redovno nastaju iz nasilnog načina rješavanja tih sporova.

Međunarodni kontakt i pod najtežim prilikama, zadržavajući dakako pravo i dužnost da se nikako ne izdvajamo iz vlastite narodne zajednice i njezinog kolektivnog osjećaja za vlastite interese, to je najjače sredstvo rotarskog međunarodnog služenja.

Mi, braćo, moramo i ove godine da nešto makar kako sitnog, ali **pozitivnog** u tom pravcu učinimo, te bi naročito molio braću da o tomu razmisle i predlože ono, što misle da bi bilo dobro i u razmjeru sa mogućnostima našeg kluba.

V. Popović (R. C. Skoplje):

SUNCE, VAZDUH, VODA

Posle rata a naročito poslednjih godina oseća se jedan snažan pokret, jedan veliki zamah da se priroda što bolje upozna i da se što više zavoli. Tim pokretom čovek teži da svoje telo što više izloži suncu, da se što više nadiše svežeg planinskog zraka, da se što više napliva i nakupa u kakvoj bistroj i čistoj reci, jezeru ili moru. Ovaj pokret vidimo po svima kulturnim zemljama i nije retka prilika da nedeljom i praznikom ostanu gotovo prazni mnogi gradovi, jer je sve živo sa torbama i štapo-

vima krenulo u šumu na sunce i vazduh, krenulo je da bi se bar za dan dva uklonili iz prašljivih gradova iz mračnih prostorija i iz sobne i ulične zapare i drugih štetnih okolnosti, koje često puta teško padaju na dušu i na telo, naročito kod onih koji su materijalno slabi i koji nisu u stanju da postignu i ono što pripada i najskromnijem čoveku.

Ovaj pokret za zdravlje čoveka najviše je prihvatila omladina, a to je baš dobro i potrebno jer:

Školski higijeničari, a i svi misleni pedagozi nisu zadovoljni sadašnjim stanjem i sistemom školovanja omladine. Nisu zadovoljni, jer pri sadašnjem stanju stvari u školi, ne postoji harmonija između državlja i prosvete. Sadašnja škola je sva u zamahu za prosvetom, i želi za što većom gomilom znanja. Ona je stoga, bez obzira i bez pogleda na drugu jednu stvar, ne manje važnu, a to je đачko zdravlje.

Zbog ovakve disharmonije, zbog ovako grubog zanemarivanja fizičkog, telesnog razvića, na račun umnog, — naša omladina skupo plaća. Preko omladine ovu disharmoniju skupo plaća i narod, jer iz škola dobiva inteligenciju bledoliku, neurasteničku i posustanu, odmah na početku njenog života i delanja u narodu. To ne valja, to je neodoljiva porodična i narodna šteta, i to ne treba tako da ostane. Školski higijeničari i pedagozi pozvani su prvi da se ne mire sa stanjem stvari, da se bune protiv njega, i da podbunjuju sve oko sebe, te da se stvar što pre dovede u red, a to je da se postigne harmonija između prosvete i državlja.

U nizu higijenskih nedostataka današnje škole, najglavniji i najosetljiviji je potpuna zanemarnost i savršena nezainteresovanost škole za omladinu u vreme letnjeg raspusta. Škola i pedagozi za celo vreme leta napuštaju omladinu sasvim, i dižu od nje ruke potpuno. Omladina, neuka i neupućena, ostavljena je za celo vreme leta sama sebi, svojim instiktivnim naklonostima i svojim nekontrolisanim nazorima i učinima. Ona je jednom reči, predata u ruke ulice.

Međutim, leto je najpovoljnija sezona za sve živo na zemlji. Leti buja i raste život do najvišeg napona. Priroda se leti rasklapa sva i daje čoveku sve svoje draži i vaspitne i estetske i higijenske. Ne iskorišćujući leto, ne iskorišćujući lepotu i zdravlje letnje prirode, znači ispustiti nešto što je najdragocenije, što treba da je najbitnije i za pedagogiju i za školsku higijenu.

Na zapadu, u velikom svetu, školski higijeničari i pedagozi uviđaju prazninu u današnjem načinu školovanja. Tamo se naročito posljednjih godina razleže poklič na sve strane: »u prirodu«, i tamo se naročito razleže glas: »dajte nam škole u prirodi«.

Ovaj pokret u našoj zemlji najbolje su shvatili naši sokoli. Sokolstvo kao nosilac ideje o lepoti, zdravlju i savršenstvu tela priteklo je u pomoć omladini i stavilo je sebi u zadatak da svakoga leta izvuče sokole iz nehigijenskih gradova i iz svega onoga što je nezdravno, nerazumno i nekulturno pa uputi jednim boljim, čistim i zdravijim putem, sa koga će nicati samo ljubav, sloga i polet za sve što je dobro i napredno. Sokolstvo ne može mirne duše da dozvoli, da se u mesecu maju, junu kada je svuda olistalo i ozelenilo, kada je priroda puna sunca, svežine i lepote, kada nas sve raduje i veseli, kada sve zove u šumu na vodu, na široke poljane, pune zdravog oštrog i svežeg vazduha — da se tada sokoli uvedu, naročito deca i naraštaj, u zatvorene sokolane i zatvorene

prostore. Sokolstvo bi učinilo greh prema tim mladim dečjim plućima, prema njihovim uznemirenim željama, pa i prema samoj prirodi ako bi se oglušilo o sve ovo.

Stoga je sokolstvo stvorilo **sokolska taborovanja** sa ovim ciljem:

1. da sokoli živeći u velikim zajednicama daleko od grada a pod šatorima ojačaju: sunčanjem, kupanjem, svežinom zraka, dobrom hranom, veselim i zadovoljnim životom;

2. da se navikavaju na život u velikoj jedinici, u kojoj rade svi zajednički, svi za jednoga i jedan za sve; u kojoj se svi zajednički brinu za zajedničko dobro, i svi se raduju zajedničkom uspehu;

3) da se Sokolima, ovako izdvojenim i predatim u ruke dobrim sokolskim vaspitačima, usadi u dušu što više i što jače ljubav ka Sokolstvu, da se svakodnevnim predavanjima upoznaju do detalja sa celom sokolskom idejom, da se od jednog nepotpunog Sokola stvori potpun, Soko, koji će bez ikakve sumnje, bez ikakvog ustezanja, koji će sa ponosom ceniti visoko geslo, i s ponosom i časti visoko nositi sokolsku zastavu i misao.

4. da se Sokoli uče boljoj disciplini, boljem redu većem požrtvovanju i većem poštovanju svoje starije braće.

5. da raznim izletima upoznaju svoj narod, njegove običaje, nošnju, pesmu i razgovore.

6. da čestim izletima upoznaju lepote svoje zemlje, njeno prostrano more, njene velike reke, duboka jezera, neprohodne i stare šume.

7. da živeći u neposrednoj blizini sa sestrama Sokolicama, poštuju jedni druge, da se iskreno i bratski čuvaju i brane, da vazda ispravno, sa puno pažnje, odanosti takta pristupaju svakome poslu i da ga veselo i radosno svršavaju ; jednom reči, da pokažu svima i svakome, da su Sokoli i Sokolice svuda i na svakom mestu svesne svoga lepog sokolskog imena da umeju visoko da čuvaju sokolsku čast i da se neće nikad zaboraviti i dopustiti, da se o njima što rđavo kaže i iznese jer su svesni da je bratstvo i sestrinstvo u Sokolstvu svetinja i da jačina i moral Sokolstva mnogo od toga zavise.

8. cilj je taborovanja i taj, da se Sokoli malo i pomuče, da se potrude i pobrinu za svoje svagdanje potrebe, da u tome trudu i mucu nađu zadovoljstva i radosti, da u tome trudu i radu dođu do nekih pozitivnih rezultata, te da sebe kao stvaraoce, borce i radnike, slično onome što se želelo sa pojavom Robinzona, koji se muški, odlučno i sa puno napora uhvatio u koštac sa prirodom, i žilavo prebrodio sve nevolje, te se kao čovek, kao biće od razuma, **snage i istrajnosti**, uzdigao visoko.

Taborovanje treba shvatiti kao jednu veliku Sokolsku školu, u kojoj je podjednako i naširoko zastupljeno jačanje i duha, u kojoj su zastupljeni svi metodi i svi pravci, kojima težimo da od još mladih Sokola stvorimo jake, pouzdane, nepokolebljive i privržene sokolske radnike. To je jedini sokolski tečaj, na kome se može preći ceo sokolski program, i postići pozitivni rezultati mnogo bolji, no ma na kome drugom sokolskom tečaju; stoga se od vodstva i traži ozbiljnost, sprema, ljubav i požrtvovanje, a od taborićana: disciplina, poslušnost, raspoloženje, rad i red.

Nijedno Sokolsko društvo ne sme zanemariti taborovanje, šta više, dužnost je svakoga društva da cele zime i proleća razmišlja kako će taborovanje za vreme leta izvesti što bolje i što savršenije. Iz godine u godinu taborovanje mora da napreduje i da se sve više razvija.

Taborovanje treba izvoditi samo pod šatorima; to je značajno i potrebno, da bismo se navikli na takav život, da bismo docnije lakše ušli u vojnički život; najzad, život pod šatorima mnogo je lepši, zanimljiviji i zdraviji, no taborovanje u kakvoj kući, zdravstveno sumnjivoj, sa malo vazduha i sunca.

Život pod šatorima imponuje deci i oni ga vole, jer je to njihova kućica, koju su sami podigli, oni tu kućicu čuvaju od kiše i vetra, oni je čiste, i u njoj stvaraju ugodnost, kakva se njima sviđa. U njoj oni prkose kiši i nevremenu, i ako ih razdvaja od svega toga samo jedan tanki platneni zid.

Hrana taborićana treba da je dobra, zdrava i dovoljna, jer je život u taboru ispunjen neprekidnim kretanjem, koji troši telo i snagu, te to treba nadoknaditi izdašnom hranom. Hoću naročito ovde da podvučem, da hrana taborcima ne sme nikako da se sastoji iz mnogo mesa, i to svakodnevnog. Bila bi zabluda i štetno bi dejstvo imali ako smatramo da je meso jedina hrana za taborićane. Meso treba jesti ali se ograničiti. Korisnije je pored mesa unositi što više povrće, a naročito voće; mleko, sir i kajmak mnogo bih više preporučio Sokolima no meso, s toga treba po svaku cenu dva dana u nedelju biti bez mesa, (ponedeonikom i petkom). Meso kao jaka i teška hrana sprečava sokole u radu, zahteva da se više odmaraju i da svoje poslove sporije i sa manje volje izvode.

Za užinu treba da bude isključivo voće, a za doručak puno lonče od pola litre čistog, gustog i zdravog mleka.

U taboru treba od prvoga dana da vlada najbolja sloga i najbolje raspoloženje. Tabor treba da je mesto gde zdravlje caruje, gde je pesma, smeh i šala do najveće mere. Nijedan spor, nijedan nesporazum ne treba naprečac rešavati, naglo i neoprezno, jer vodstvo je tu, koje će sve najbolje i najlepše raspraviti, ali, kako se i kod vodstva mogu desiti nesporazumi i mali sporovi, to i ovom prilikom hoću da podvučem, da vodstvo treba da se međusobno dobro poznaje pre nego pođe na taborovanje, da su stari i dobri Sokoli, da su ljudi ozbiljni, da su duže zajednički radili na Sokolstvu, i uopšte, da su svi dobra braća i prijatelji.

Kujna u taboru je takođe jedna mala škola, stoga i tome poslu treba posvetiti malo više pažnje i organizacije.

U kujni treba da bude kuvarica od profesije, plaćena i dovedena u tabor. Ona je glavna ličnost, ali za veliki posao oko ishrane sto pedesetoro duša ona treba da ima i svoje pomagače, a to su reduše. One se određuju na zboru, naredbom, obično ih 4—5. Sem njih određuje se kao dežurna i jedna od dečijih majki (ako su pošle na taborovanje). Te dežurne gospođe ili sestre Sokolice, upravo su učiteljice tih reduša; one u društvu sa kuvaricom obučavaju reduše u kuhinju, a da bi posao u kujni išao brže i bolje, određuju se i redari iz grupe muške dece. Ti redari lože vatru, cepaju drva, donose namirnice i uopšte vrše poslove na koje ih kuvarica uputi.

U radu ovih reduša i redara treba da se izazove utakmica, ko će biti bolji i vredniji. Njihovo dežurstvo traje obično jedan dan. Sutra dan pohvale se naredbom svi oni koji su svoj posao sa voljom i uspehom svršavali. Njihovo ime upisuje se u »crvenu knjigu«.

Život u taboru treba snimati, stoga i predviđam stalnog fotografa. Najbolje da je on iz redova sokolskih, a ako se ne može naći, onda ga povesti i platiti mu taj rad.

Snimci su potrebni sa jednog taborovanja radi uspomene i radi istorije taborovanja i sokolskog reda. Od tih slika treba praviti albume ili ih na kartonu izlepiti, pa kao uramljenu sliku čuvati u Sokolani. To će biti lep dokaz i pregled, kako su se taborovanja razvijala u jednom Sokolskom društvu, a biće dobar dokaz i dokumenat za vođstvo i za samu grupu, da je njihovo taborovanje uspelo, i da su kao vođi uložili puno znanja i ljubavi na ovom poslu.

Bilo bi još bolje, kada bi društvo stvorilo i film sa svoga taborovanja. To danas ne iziskuje velike izdatke, čak ni ton film ne iziskuje, a stvoriti film, ne treba tražiti bolju propagandu; ne bismo trošili mnogo reči u objašnjavanju koristi taborovanja.

Snimci treba da su krupni i jasni, te ne bi trebalo žaliti novaca da bismo došli do dobre fotografije.

Na taborovanju uspešno se obučavaju i svi oni Sokoli, koji su upućeni na popravne ispite iz pojedinih predmeta.

Da bismo pritekli u pomoć Sokolima, koji moraju početkom školske godine da polažu jedan ili dva ispita iz predmeta iz kojih su za vreme godine bili slabi, obrazuje se u taboru po mogućnosti mali tečaj od starije braće, koja će moći po koji časak slobodnog vremena, da preslišaju, upute i pouče ovake Sokoliće, koji za vreme godine nisu bili vredni ni poslušni kao što su bili ostali njihovi drugovi.

Ovakvi Sokolići treba malo da osete svoju krivicu što su zaostali od ostale svoje braće, pa stoga ih valja po koji put ostaviti da se spremaju onda, kada drugi idu: na izlete, na kupanje, na pecanje i t. d.

Tabor treba da je idealno čist u svako doba. Sve otpatke treba pažljivo svakodnevno skupljati i metati u naročite za to korpe. Čim se korpe ispune dužnost je dežurnog da pozove redare da ih odnesu malo dalje od tabora, i da ih tamo isprazne i sve otpadke spale. Na ovo valja posvetiti naročitu pažnju, jer otpatci iz kuhne, otpatci posle ručka i večere, ako ostanu nepokupljeni duže, mogu štetno da utiču po zdravlje taborićana.

Kada su časovi kupanja i plivanja, dužnost je vođu grupe, da sve svoje Sokoliće u grupi uči plivanju, tako da na kraju taborovanja ne ostane ni jedan Sokolić, koji neće znati da pliva. Neka je pored ostalih ciljeva taborovanja i ovaj kao jedan od važnijih jer sramota je za Sokolića da se čuje da ne ume da pliva, najzad to je jedna potreba za svakoga u životu bez koje se ne bi smelo da bude.

Radi boljeg međusobnog upoznavanja nas Sokola, koji često puta dođemo na taborovanje iz najudaljenijih krajeva zemlje, potrebno je da sa obližnjim Sokolskim društvima dođemo što pre u dodir, i da se što češće posećujemo i što više porazgovaramo. Time se postiže bolje bratstvo, bolje prijateljstvo, a to je od koristi za samu nacionalnu stvar.

Taborovati treba svake godine na drugome mestu. Ove godine na more, druge u planinu, treće na kakvo jezero, i tako redom kroz celu lepu nam i bogatu zemlju; i ako tako urade svih pet stotina Sokolskih društava, onda, ko će bolje upoznati ovu zemlju, ko će je više zavoleti nego Sokoli, njeni inače najverniji sinovi.

Tražimo blagodati svetlosti, jer je to najlepše i najčistije što prebogata priroda ima. U svetlosti je duša prirode, u njoj je zdravlje i snaga svih bića!

Ing. Lazar Marković (R. C. Banjaluka):

K R O Z N A Š K R Š I G O L I J E T

Predavanje održano u R. C. Zagreb.

Priroda je svakog snabdjela sa posebnim darovima. Župljaninu (posavljaku) je dala prostrane ravnice, plodne ade i luke, nepregledne površine bogate zemlje, jedan žitni hambar za narod, tihe i bujne rijeke, bogate ribom, vodoplavne, a kad im njihov zeman dođe i opasne.

Brđaninu je dala njegove planine, gore i vrleti, čisti zrak i sunce, gorska vrela čiste i snažne vode, na kojima se odmara putnik i radnik, poje stada blaga i čine sastanci i zborovi.

Sve ima svoje ljepote i čari, svakom svoje mило i drago, priraslo mu srcu pa ga voli i nada sve cijeni i poštuje, gine za svoj dom i kraj. Na kraškoj formaciji imamo naša naselja i veliku prostranost teritorija. Od kako se rodi, dok ne umre sa svoje se njive hljeba ne najede. To je moto života ovih krajeva. Tu je naš brđanin gospodar. Tu je on vjekovima svoju historiju ispisao — svojim pismom, svojim znakom. Treba vidjeti ovoga čovjeka pa ga posmatrati, analizirati i treba znati tumačiti ga. Ispod Dinare nikao je na kršu i golijeti. Rodio se je na kamenu, a kamen mu je i kolijevka i vječna postelja. On na kamenu i iz kamena ima da traži svoj život, svoju egzistenciju. Čvrst je kao kamen, otporan ne salomljiv i izdržljiv. Nepregledne površine samog kamena pokrile su tle, a oko nema gdje da se odmori na zelenilu traga prirodnog života. Mučna i teška borba za koru hljeba njega je odagnala od kuće, da snagom svoga tijela zaradi hljeba i sebi i svojim. Jedini izvozni materijal iz ovih krajeva je čovjek — radnik — snaga tijela i krvi neustrašiva borca — pobjednika u svima okršajima. Ali svjestan da mu kod kuće nema hljeba sa njegove njive — da nema »pure« — on se diže u svijet još iz mladih dana i ostavlja to i budućim pokoljenjima u amanet. Život ovih ljudi na kršu i golijeti je čudan. Kuće zbijene po nekoliko ih u grupama, zaštita su od vjetrova i svih nepogoda. Pretstavnik ovoga kraja je koza i ovca. Jedina životinja, koja može da izdrži sve ove teškoće prirode ali i jedina, koja je pod ovakvim prilikama rentabilna. Priroda se je pobrinula za sve vrline pa tako i ovdje. Ovca treba vrlo malo hrane preko zime. Ljeti je vječito na paši, a i u sve drugo vrijeme preko godine, osim kad su teške

mećave i zimski nanosi. To su krajevi srezova Glamčča, Bosanskog Grahova, Bos. Petrovca pa onda sve ono susjedno u Primorskoj banovini preko otoka, a u Savskoj cijela Lika. Sve je to suro stijenje, koje je dalo najbolje vojnike, najjače radnike, odlične službenike, dobre patrijote, ljude, domaćine, drugove i prijatelje. Iz kamena je to niklo. To su oni, što su vikli bez golema mrijeti jada. Tako ih majka othranila, takove ih priroda odmah uči stići i uteći i na strašnom mjestu postojati. Maleni posjedi, a još manji izgledaju, kad se mora s njega mnogo da ubere, jer je potreba golema. Svaka kuća je puna čeljadi. Šta ćemo, kad ih, gospodine, Bog dao. E pa kad je tako neka su bogom blagoslovljeni. Hrana ovoga svijeta je pura. To mu je s mlijekom doručak, to ručak, to večera. Pura je gospodine sve tunele provrćela pa je hvala Bogu dobra i zdrava hrana. Nešto malo zemlje po ravnici rodi krumpirom, grahom i drugim žitom. Pretežnim dijelom su ispaše. To je za blago. Ovce su sve blago. Ona ovog čovjeka hrani i odijeva, ona mu i ogrtači, odijela i maje, da topli tijelo, da čuva zdravlje jer je ono najpotrebnije. Dobar pastir čuva svoje stado i brani ga od svih nevolja. kuću kući i život drži. Ovca dadne vunu, od vune se prave pokrivači. A kako i nebi kad mu je to i hrana i brana. Pa kako živite, pitam jednog ovog brđanina. Dobro, gospodine. Kako dobro? Trava je rodila, stoka se dobro napase, imamo dosta mlijeka, janjci su napredni i sve hvala Bogu u redu. Dobro, dobro, ali Vi nemate hljeba, a to je glavna hrana — nema pure (kukuruzno brašno). Biće gospodine i pure! A kako? Lijepo! Ovca sa janjetom kupiće tovar pure. A može li? Može! Kad ovca s janjetom može da plati metar pure, onda je za nas dobro. Dobro je to rekoh. Samo tako nastavite. Pomislih u sebi za tren kako lijepa i mudra računica kad ovca s janjetom može da plati metar pure, onda je naša godina dobra. Zar to nije bolje od neznam kakove tvrdnje nauke o gazdovanju. Ovo je vjekovima izgrađena računica, koju je teško iskustvo stvorilo i čovjeku dalo. Skroman i jednostavan. Prolazeći ovim krajevima samoga kamena, krša i golijeti, čisto čovjeka jeza prolazi pa se pita pa kako taj čovjek živi. Tu ne samo da nema hljeba, nego tu nema ni vode. A što je još ponajteže ti su krajevi i vječito poprište najtežih prirodnih nezgoda — bujica. Idući dolinom Butižnice prema Kninu vidimo silno bujično područje Dulera i Mračaja — koji ugrožavaju sad onaj masiv ispod Uilice. Ali iz tih krajeva — gdje ni hljeba nema — prava je sloboda zasjala. Tu su crni potoci, tu je bio glavni tabor — nekada velike i silne vojske. Preplanulih obraza ovi gorštaci ne kukaju. Rade sve poslove, jer samo nerad ubija čovjeka. A pomisao da iz kamena neće samo nići, on mora da se bori za zalogaj pure. Iz sliva Butižnice od Knina do Splita i Šibenika jedan kamen, hladna stijena i opet u tom kamenu život, kao u dinarskom licu dva duboko usađena sjajna oka govore o ognju koji vječno u tom junaku gori.

Prošao sam ove krajeve ispod Dinare i s ove i s one strane. Kraj mora je isto krš i golijet, na otocima isto. Jedno je življenje i ovih i onih. Kud će kad je sve pusti kamen pritisnuo. Svima im je jedna zadaća: trbuhom za kruhom. Svi se dižu u svijet. I ima ih na sve strane. Sretoh jednu staricu na ulici u Veloj Luci na Korčuli. Pitam je za život i zdravlje. Sve je i dobro i lijepo. Kako je na domu? Koga

imate? Evo imam ovoga sina i pokaza mi jednog odraslijeg mladića. A gdje je domaćin? Oči joj zasjaše, pogled baci na pučinu i tiho reče: Umro je gospodine prije dvije godine. A gdje je umro? U San-Piedro! Sve sam razumio. Pogledi na pučinu već su mi gotovo pokazivali čitave kolone naših iseljenih u Ameriku i ostalo inostranstvo. Tijelo i krv oslabi, da se može kući nešto za hljeb da pošalje. A to nešto hljeba ovdje se teško jede i pogledi vječito su upereni na morske vale, kojima su otplovili naši mili. To je riječ ove starice sa Korčule, to je isto i na Visu i ostalim ostrvima. To isto se čuje u Lici i svoj Dalmaciji na Hervegovačkom kršu i u Crnogorskim klancima. Sve najbolje je otišlo, jer doma nije moći živjeti. Pa što je dom? Život onih kraj mora je ribarenje. I što može da zaradi, do 300 Dinara na mjesec. A kako da od toga živi? Život je težak. Jedina njiva je more koje se vječito ore i vječito žanje, ali ne može ovaj sav narod da ishrani. Pored ono malo vinograda, smokava, maslina i ostalog južnog voća, riba donosi ponajviše. I tek razumno gospodarenje drži život ovih ljudi. Ko je proživio onu tešku 1932 godinu, gladnu, pa dugačku, taj je vidio sve moguće jade, ali i junaštva. Na hiljade ovaca krstarile su pred sniježnim mećavama iz planine u župske krajeve, ali i ovdje im je snijeg ometo putovanje. Bez kore hljeba, bez pare novca ovi su se pastiri probijali i prohodili samo da spasu svoja stada. Ali danas se jedno novo pitanje javlja. U svijetu nema više rada. Ono malo iseljenih već tužne vijesti kući šalju. Gotovo dolaze momenti da se mora i od ovih skupih dinara da po neki odvaja i šalje za koru hljeba onima u inostranstvo. To nam zadaje najveću brigu. To su naši jadi. Mi ih moramo brinuti, ali i zbrinuti. To je naše i moramo spasavati. U zemlji samoj ljudi iz ovih krajeva su na radu ili u industriji ili u ekonomiji. Oni su za rad, samo da ga ima. Oni su i suviše ponosni da im se daje milostinja. To je ispod dostojanstva čovjeka-radnika. To je za nejake i slabe. To su djeca sunca, koji hoće svojom snagom da svoj život održe. Ovih dana su kao i svake godine u Vojvodini u branju kukuruza hiljade radnika iz krajeva krša i golijeti. Zараđuju sebi i svojim hljeba. Zasluženi kukuruz šalju odmah svojoj kući. Ali to je sve malo jer duga je godina, a potreba velika. Nemože se samo od toga živjeti. Javni radovi moraju da se kombinuju i onda će biti zaposlenja ovim ljudima. Izgradnja cisterni daće dobru vodu za piće, za stoku. To će osnažiti život, podići duh. Bujice urediti da se i ono malo tla ne ruši i ne odnosi u zaborav. Spasle bi se mnoge i mnoge površine, a sprečile bi se veće nevolje i potpune katastrofe. Pošumljavanje krša i golijeti mora biti pitanje života nas svih. Svi javni radovi moraju biti sistematski i planski izrađeni da obuhvate niz godina i da dadnu stalno zaposlenje našem radnom čovjeku. Novac za to može se i mora se osigurati, jer to je potreba to mora da bude.

Kažu ko se ne zna Bogu moliti neka ide na burno more, a ja bih rekao ko ne zna što je nevolja neka ide u naš krš i golijet pa će vidjeti kako se od gladi živi ali i kako se postaje junak.

DRUŠTVO ZA POMOĆ SIROMASIMA I SUZBIJANJE PROSJAČENJA U SUŠAKU

Iznosim ovaj kratak prikaz osnutka i rada »Društva za pomoć siromasima i suzbijanje prosjačenja u Sušaku«, da posluži bratskim klubovima, kao pobuda, da i oni, u svojim mestima, osnuju ovakova društva, čime će se dostojno i lepo odužiti svojoj rotarskoj dužnosti u služenju zajednici.

Držeći se kršćanske nauke o ljubavi prema bližnjemu i gledajući bedu i nevolju najbliže okoline, stvarala su se i stvaraju se kod svih kulturnih naroda humana društva i ustanove kojima je svrha da pomognu bližnjima i ublaže bedu i nevolju u koju su dospeli, bilo prestarelošću i iznemoglošću, bilo nesretnim kojim slučajem, ili pak od rođenja, prirođenim bogaljstvom, koje im preči da budu korisni članovi ljudske zajednice i izlaže ih uviđavnosti i samilosti drugih.

Sve su ove ustanove i društva nastale iz unutarnjeg poriva onih kod kojih je razvijeno osećanje samilosti i svest o socijalnoj pravdi i nepravdi. I što je koji narod kulturniji i napredniji, ovakovih će ustanova biti više u jedinoj želji da se narod, kraj, ili mesto podigne na još viši stepen kulture. Tu je onda i pomoć nevoljnima veća, obilnija i svrsishodnija. Na taj su način ponikla i niču još uvek, ponajviše privatnom inicijativom, razna potporna društva, ubožnice, skloništa, obdaništa, prenoćišta, pučke kuhinje i oporavilišta kojima onda obilno pomažu državne i samoupravne vlasti, kao i čisto privatna preduzeća i ustanove.

Svima je ovim ustanovama svrha i zadaća da pomoć bude što pravednije podeljena, srazmerno potrebama i nevoljama, pri čemu se vodi računa i o uzrocima bednog stanja i nevolje.

Tako je i u našem Sušaku, gde pored javnih socijalnih ustanova postoje i razna humana društva (prvenstveno gospojinska), pod raznim nazivima, ali uglavnom s istom svrhom i zadaćom. K svim postojećim društvima i ustanovama, pridružilo se, u njihovu plemenitom nastojanju, pred tri godine osnovano »Društvo za pomoć siromasima i suzbijanje prosjačenja u Sušaku«, čiji se blagotvorni utecaj prilično osetio i svakim danom sve to više oseća.

Bez ičije pomoći sa strane, bez članova utemeljitelja i dobrotvora, kojima druga društva obiluju, ono je započelo svoj plemeniti rad najskromnijim sredstvima dobivenim od jedine skromne članarine koja je tako niska da ne bi smelo biti građanina koji mu nije član.

Ono je i kod nas, kao što je to slučaj i u drugim kulturnim i naprednim mestima, ne samo u našoj državi, već i u stranom svetu, nastalo privatnom inicijativom onih kojima je stalo do kulturne visine našega mesta koje ovde, na granici, ima i svoj specijalni položaj i poziv.

Ne svede li se naime pomoć siromasima na jedno pravedno merilo i ne vodi li se o bednima tačna i stroga kontrola, dolazi u većim mestima do one grdne i nezdrave socijalne pojave, poznate pod imenom prosja-

čenja. Ono naročito »cvate« i napreduje u većim mestima, gde je nadzor i kontrola nad bednicima, usled većeg njihovog broja i složenijeg načina života veća, nego u manjim mestima, gde je njihov broj manji. K tome, u većim mestima, dolazi i druga nevolja, a to je pojava velikog broja neuposlenih, naročito zimi, kako onih koji ni od kuda, osim od rada, nemaju pomoći, tako i onih koji je od rada i ne traže. Neuposleni, a naročito ovi poslednji, pribegavaju onda najjednostavnijemu načinu »zarade«, prosjačenju, kojim se služe u obilnoj meri razilazeći se po gradskim četvrtima i ulicama, u kojima čak i svoja naročita prava podvlače, zamećući s drugima prepirke, pa neretko i prave tuče, radi presizanja u »svoja prava«.

Na taj način oni postaju pravi neprijatelji onih bednika i nevoljnika, kojima je to jedina, ali zato najžalosnija i najbednija pomoć, a to su osamljeni, bedni i iznemogli, za rad posve nesposobni, starci i starice, ili pak od prirode bogalji i beskućnici. Privikavajući ovoj lakoj »zaradi«, profes. prosjaci se odaju lenčarenju i dangubi, pa se ni ne trse da nađu posla ni onda, kad je to moguće, već se odaju skitnji i neradu, danju prosjačeći po kućama, a noću bančeći i pijančujući po sumnjivim špi-ljama i zakutcima, odajući se krađi i nemoralu, a ne retko i razbojstvima. Pa kad i svega toga ne bi bilo, oni nakazuju i nagrđuju vanjsko lice grada, pružajući odvratnu sliku svakom strancu, koji i po njoj stvara svoj sud o dotičnom mestu i zemlji.

Da se dakle doskoči toj nevolji i da se izleči ta rak-rana svakog naprednijeg mesta, koja unižava ljudsko dostojanstvo, niču u svim kulturnim mestima društva kojima je svrha borba i protiv prosjačenja, naročito onoga profesionalnoga, na načine koje ta društva podešavaju prema specijalnim prilikama dotičnoga mesta i okoline. Ona su redovno proizvod privatne inicijative, i svojim radom nastoje olakšati nastojanja države oko ublaženja socijalne bede i zavođenja socijalnog poretka. Njihov se uspeh u tome pogledu neda negirati i on je tim veći, čim je veća i efikasnija, bilo materijalna pomoć pojedinaca, bilo moralna, sa strane vlasti. Nema li te pomoći, uzaludan je svaki pokušaj, dobra volja i inicijativa. Razni primeri iz iskustva i rada, kako u našem, tako i u drugim društvima, dokazom su, kako je iluzorna sva dobra volja i inicijativa, gde nema te moralne pomoći sa strane vlasti.

Svi oni razlozi kojima se rukovode ostali kulturni gradovi, stvarajući ovakova društva, dali su povoda, da su i naši sugrađani priveli svoju želju u delo osnovavši i kod nas pomenuto društvo. Inicijativu je za to dao naš klub, koji budno prati sav kulturni i privredni život, kao i socijalni napredak grada, ocenjujući sve prilike i potrebe mesta, nastojeći naći pomoći i leka, gde je to potrebno, nigde se ne ističući sam, ali dajući pobude i pružajući svoju pomoć rečju i delom u svakom plemenitom pothvatu. Diskutujući na svojim sastancima o ovome velikom socijalnom zlu, dao je on poticaja da su se najvidniji pretstavnici kulturnoprivrednog života našega grada, van rotarskih redova, složili i zaključili da se i kod nas osnuje društvo za pobijanje prosjačenja. Do tada su ga imali u našoj državi samo Beograd i Zagreb. Zaključeno je da se društvo nazove »Društvo za pomoć siromasima i suzbijanje prosjačenja«, kako među bednicima ne bi ponikla misao da se opet stvorilo jedno društvo protiv bednika. Misao vodilja osnivača

bila je da se u prvom redu bedniku mora pomoći, pa će se onda najlakše sprečiti prosjačenje, protiv koga će istupati i policijska vlast. Pomoć bednima i briga oko njihova stanja učiniće da će ih automatski nestati sa gradskih ulica i trgova, a oni profesionalni, kojima je ta pomoć nepotrebna, iskusiće moć zakona i vlasti. U tu se svrhu, u našem društvu, provodi registracija bednih i nevoljnih ispitujući u tančine njihov položaj i prilike njihovih najbližih srodnika koji su ih, po zakonu, dužni pomagati. Na taj način je društvo u mogućnosti da upozori nadležnu policijsku vlast na svaki onaj slučaj, gde se pojavljuje profesionalni prosjak, koji se privlači na odgovornost, ako je iz Sušaka i okoline, a ako je iz druge opštine, otpravlja se u svoju nadležnu opštinu. Registrirani bednici lekarski se pregledavaju da se ustanovi njihova radna nesposobnost i daje im se pomoć, prvenstveno u zdravoj ishrani, zatim u pripomoći za stan i odeću. O svima se vodi tačna kartoteka. Pomoć u ishrani izdaje im se putem blokova Pučke kuhinje u Sušaku, koje dobivaju dvaput nedeljno, sredom i subotom, za celu nedelju. Pomoć za stan izdaje se na priznanicu stanodavca, dok se pomoć u odevnim predmetima izdaje od vremena do vremena, prema ukazanoj potrebi. Nejaka deca dobivaju redovno mleko. Poodrasla deca šalju se u razna sirotišta, gde se društvo o njima stara dok ne svrše osnovnu školu, da ih onda smesti u kakav koristan zanat, ili im nađe ma kakovo korisno uposlenje. Zimi se siromasi opskrbljuju i ogrevnim drvom koje društvo u te svrhe dobiva od raznih nadležtava. Onima koji nisu iz Sušaka, a nađu se u bedi i nevolji, omogućuje ono povratak rodnoj kući, kupivši im voznu kartu i davši im prehranu do odlaska. Takovi se također registruju, radi postupka protiv njih, ako se opet povrate da prosjače. Za noćivanje plaća se za takove čista postelja u radničkom prenoćištu društva »Narodno prosvećivanje«.

To su prvi i skromni počeci rada ovoga našega društva, kojemu je konačna svrha da za ubogare Sušaka i bliže okolice podigne dostojnu ubožnicu u kojoj bi čak i oni za fizički rad nesposobni, mogli biti za zajednicu i društvo korisni, pa bi i oni svoju koru hljeba zarađivali na dostojan način ne ponižavajući svoje ljudsko dostojanstvo neradom i prosjačenjem.

Eto, to bi bile glavne brige ovoga našega društva, čijem se izvršenju ono odalo i posvetilo svim žarom srca i duše.

Blagodareći uviđavnosti predsednika gradske opštine, društvo je dobilo besplatne prostorije u palati Gradskog poglavarstva, gde je skromno započelo svoj rad sa dva nameštenika uz skroman honorar. Ovi mladi ljudi, savesnim radom i neobičnim marom, vrše administrativni deo rada društva koje je svim silama preglo da privede u delo želju i zamisao svojih pokretača i osnivača.

Nu kako je svaki početak težak, tako je i ovo naše društvo imalo i još uvek ima znatnih poteškoća u ostvarivanju svojih ciljeva i zadataka.

Prva je poteškoća i smetnja intenzivnijem društvenom radu, što još uvek ima dosta građana koji nisu učlanjeni u društvo, iako je članarina, kako je napred rečeno vrlo skromna i može je svako platiti.

Ona se deli u 4 razreda:

I razred, Din 60, mesečno; II razred, Din 30; III razred, Din 20; IV razred, Din 10 na mesec. Osim ove članarine postoji i dobrovoljna po Din 100 na mesec. Kod prijave članovi plaćaju još Din 10 za društveni znak. To je okrugla metalna ploča s državnim bojama i društvenim napisom s rečima: »Prosjačenje redarstveno zabranjeno«, koji članovi stavljaju na ulaznim vratima stana, ili pisarne. U slučaju da su svi stanovnici jedne kuće članovi društva, tad sopstvenik kuće dobiva veću pravokutnu ploču sa istim bojama, koja se stavlja na glavna ulazna vrata s natpisom: »U ovome je domu prosjačenje redarstveno zabranjeno.«

Istupanjem iz članstva mora se društveni znak vratiti bez ikakove naknade.

Koliko je društvo pomelo nesmetani »rad prosjaka« najbolje se vidi po tome, što »prosjaci« nastoje otkinuti društveni znak s vrata članova, što je najbolji dokaz da je društvo na pravome putu i da su mu protivnici samo profesionalni »prosjaci« koji stvarno i nisu nikakovi bednici.

Druga je poteškoća nedovoljna pomoć sa strane vlasti, kojoj se društvo dosad mnogo puta obraćalo, pismeno i usmeno, ali bez uspeha. Otuda onda i drskost pojedinih »prosjaka« da se tim zanatom bave na očigled vlasti i njenih organa. Drskost ovakovih »prosjaka« ide tako daleko da tvrde da im društvo ne daje pomoći, pa da su prisiljeni prosjačiti. Ima slučaj gde se prosjačenju odao posve zdrav čovek koji je dobivao hranu i mesečnu pomoć za stan, u iznosu od Din 100, jer je star, zato što nema za »kvartin« vina i što nema onoga »ki bi mu to dal«. Taj »prosjak« ne bi dao svoga dana nikomu za Din 50, kako on veli, prema čemu je njegov »posao« unosan. Doduše, on ne prosjači po kućama i radnjama, ali zato na stalnom mestu, na ulici.

Međutim društvo je danas posve uvereno i sigurno, da će ove druge poteškoće brzo nestati, jer ima puno jamstvo sadanjih vlasti da će najenergičnije postupati protiv ovakovih »prosjaka«, pa će se tad i oni koji se dosad nisu začlanili, začlaniti i pomoći ostvarenju zavetne misli i želje društvenih osnivača i pokretača i društvo će znatno ojačati i brzim tempom se približiti svojoj konačnoj svrsi.

Neka nam nekoliko podataka iz statistike pokaže rezultate društvenog rada:

Društvo postoji od 2 decembra 1932 godine i počelo je rad s najskromnijim sredstvima, jedino od redovne mesečne članarine. Pa da ne ulazimo u njegov blagotvorni rad od početka do danas, vadimo samo podatke od 1 januara do 31 oktobra o. god., dakle o radu od 10 meseci ove godine.

Ono dnevno prehranjuje redovno 16 lica, i za prošlih 10 meseci izdalo je za tu prehranu 3087 obroka, obrok po Din 3.50 — u svemu Din 10.804.50.

Povremeno je dalo prehranu 33 licima, obroka 141, u iznosu od Din 493.36.

Pomoć za stanarinu bednima i 1 sirotoj udovi sa 6-ero dece, dvema obiteljima, te 1 jadnici do njene smrti, u martu o. god., iznosila je Din 5.400. Mesečna pripomoć 2 bolesnicima i 1 učeniku kroz 10 meseci, iznosila je Din 3.000. Izvanredna pripomoć za put u zavičaj, za vozne

karte, iznosila je Din 1.130. U raznim sirotištima ima 13 dece za koje društvo plaća, dosad Din 16.370. Nejakoj deci dalo je društvo dosad mleka lt. 456.50, po Din 2.40, u iznosu Din 1.175.60. Kroz zimsku četiri meseca društvo daje mleko, za račun Rotary kluba, po preporuci gradskog fizikata, ili Doma nar. zdravlja, za ishranu dece i podelilo je u prošlim zimskim mesecim lt. 1943, po Din 2.40, u svemu za Din 4.663.20.

Iz ovog je prikaza vidna javna i velika pomoć ovoga društva sirotinji, usled čega se smanjio broj domaćih prosjaka, pa kad ne bi bilo stranih, u Sušaku se ne bi više moglo ni govoriti o prosjacima.

Smeštajem 13 dece u sirotišta odstranilo je društvo sa ulice sve one malodobne »prosjake« i spasilo ih od očite propasti, dok njihovim roditeljima daje pomoć u hrani i za stan, odstranivši i njih sa ulice, odnosno preprečivši piskaranje svakodnevnih molbi pojedincima i ustanovama.

Nu kako je društvu glavna zadaća podizanje jedne ubožnice, a u te svrhe raspolaže tek vrlo čednim sretstvima koja ni izdaleka nisu dovoljna, zato mu je potrebna veća pomoć i podrška od strane svega građanstva.

Uz navedene poteškoće društvo ih nalazi i u lukavstvu i prepredečnosti pojedinih »prosjaka« koji se tim zanatom i nadalje bave, a društvene blokove za hranu preprodaju mladim skitnicama i lenštinama u pola cene. Jasno je, da se u takovim slučajevima, kad ih društvo nailazi, protiv takovih bednika postupa, dok se kupci njihovi ni ne pokazuju u društvenim prostorijama, jer bi dobili pomoć jedino za odlazak iz Sušaka, gde ih ne treba.

Eto »prosjaka« koji još dosađuju u Sušaku, ali će naskoro i njih nestati, u što društvo apsolutno veruje želeći svojim radom i nastojanjem dokazati, od kolike je važnosti i koristi po javni socijalni poredak u Sušaku.

Ing. Leskovar (R. C. Varaždin):

O MODERNOJ RASVJETI

PRIGODOM NEDAVNO ODRŽANOG »SALONA SVIJETLA« U PARIZU

Nedvojbeno je da rasvjeta utiče na čovjekovo raspoloženje, na njegovu živahnost i aktivnost. Kako moderni čovjek provodi kod umjetnog osvjetljenja bar jednu trećinu svog aktivnog života, života u budnom stanju, veštačko osvjetljenje je jedna od njegovih životnih potreba prvoga reda, o čijem što ispravnijem zadovoljenju ovise uvelike njegov uspjeh i sreća u životu. Takovo stanje stvari nameće električarima, koji su u zadnjim godinama postali veliki majstori svijetla, dužnost da uz rješavanje postavljenih im tehničkih zadataka uvjeravaju o potrebi dobre rasvjete, i podučavaju o njoj. Rasvjetom se svako služi, svako o njoj ovisi, a ko zna — pa i samo osnovne — principe tehnike osvjetljenja: Ko zna da je prosječna jakost sunčane rasvjete 80.000 luksa, da

je prosječna jakost vanjske rasvjete oblačnog dana o podne oko 7.000 luksa, da je dnevna rasvjeta u sobama obično između 100 i 300 luksa, da tehničari još danas smatraju 50 luksa kao dovoljnu rasvjetu radne plohe, za normalne poslove, i propisuju je, — i da ovu rasvjetu dobivamo jedan metar ispod sijalice od 60 vata?! Malo ih je. I zato vidimo da se vrlo često, kraj općeg napretka rasvjetne tehnike, u današnje doba prave velike pogreške na tom polju.

Elektrika je došla do svog dominantnog položaja na polju rasvjete po svojoj biti i napretkom u tri pravca, t. j. u smjeru kvalitete svijetla, u smjeru ekonomičnosti djelovanja izvora svijetla, i u smjeru jeftinoće električne energije. Po svojoj biti time, što električna rasvjetna tjelesa ne trebaju skoro nikakovo uzdržavanje i što se mogu paliti — ili tačnije uključiti u strujni krug — iz daljine, pa se izvori svijetla mogu smjestiti na stropu, na zidu, gdje bilo. Kvaliteta svijetla stalno se poboljšavala od sijalice sa ugljenom niti, preko sijalice sa ravnom metalnom niti, pa preko sijalice sa spiralizovanom niti u zrakopraznom prostoru, do sijalice sa dvostruko spiralizovanom niti u prostoru punjenm plinom argonom. Ksenom i kripton umjesto argona donijeće nam u skoroj budućnosti jedan korak napred u tom stalnom progresu. Sijalichno svijetlo približuje se sve više danjoj svjetlosti po svojoj bijeloj boji koja sve manje udara na crvenkasto. U istom smjeru razvija se kvaliteta svijetla cijevi sa hladnom svjetlošću — luminescentnih cijevi, pomoću kojih se već postizava bijela lako ružičasta rasvjeta, koja je vrlo slična danjoj, i kod koje ten dolazi do potpunog izražaja poradi malog viška crvenkasto-naradžastih zraka. Uporedo sa kvalitetom svijetla svaki novi tip sijalice donio je i veću ekonomičnost njenog rada, dok se najveći napredak na tom polju javlja sa luminescentnim cijevima. Današnje sijalice daju uz isti potrošak energije do pet puta više svijetla nego li sijalice s ugljenom niti koje su bile u prođi još do svjetskog rata. A luminescentne cijevi dva puta su ekonomičnije od najboljih sijalica. U isto vrijeme pala je prosječna cijena električne energije na polovicu. Tako da danas prosječno jedinica sekundne količine svijetla kroz jedan sat, lumen-sat, stoji 10 do 20 puta manje nego prije rata, uz bolju kvalitetu toga svijetla. Osim toga mi imamo danas izvore svijetla od najmanje do najveće jakosti, po želji većeg ili manjeg sjaja. (Sjaj u obrnutom je razmjeru sa svijetlom površinom kod iste množine isijavane svjetlosti). Sve to dovelo je do toga, da je elektrika postala skoro isključivim izvorom moderne rasvjete za prostorije, te da ona prevlađuje i na polju vanjske rasvjete.

Svijetlom se danas razbacuje — prema shvaćanju od prije par desetljeća, a još uvijek smo daleko od zasićenja, i nije predvidivo da ćemo uskoro do njega doći. Današnji gradski čovjek naučen je na intenzivnu rasvjetu prostorija tako da bi mu se i najveće, carske svečanosti od prije sto godina, činile tmurnim i žalosnim, radi slabe rasvjete prostorija u kojim su se odvijale. Pa ipak nešto od onoga što su znali tadašnji majstori rasvjete, često se danas zaboravlja, kako ćemo vidjeti malo kasnije.

Naše ulice i trgovi još su uvijek rasvijetljeni više manje na način karakterisan ovim: po gdje gdje svijetla tačka u zraku, ispod nje svijetla mrlja na pločniku, a sve ostalo u tami, tako da se prolaznici i vo-

zila opažaju kao crne silhuete iza kojih je tama, a samo u stanovitoj njihovoj visini svijetli pojas od kojeg se ističu, a koji potiče od rasvijetljene mrlje na tlu kako se ona vidi u perspektivi. Samo nekoliko trgova i ulica ima osvijetljene fasade, u Firenzi u Villeurbanne-u i t. d. No ta razmatranja bi nas odvela predaleko, pa stoga ostavljamo rasvjetu otvorenih prostora, i vraćamo se rasvjeti prostorija, gdje smo mnogo više napredovali.

Dok se moralo raditi kod rasvjete od slabih izvora svijetla, sve se svijetlo koncentrisalo na mjesto rada, a ostali dio prostorije ostavljao se u tmini. Ubrzo se opazilo da se vizibilitet ne popravlja pojačanjem izvora svijetla smještenih u svjetiljke građene za slabu rasvjetu. Makar i intenzivno rasvijetljeni predmet, ili ploha, u tamnoj prostoriji, ne vidi se dobro, zbog jakih refleksa na glatkim i poluglatkim ploham, kao na papiru, i poradi preoštrih rubova sjena, koje su pretamne. Po gornjoj spoznaji došlo se do opće rasvjete prostorije, cijelog njenog prostora, stropa, zidova i ravnine jedan metar iznad poda u koju obično pada radna ploha. Time smo došli do soba sa bijelim stropovima i sa svijetlim zidovima, koje dobro i jednolično veštački osvijetljene djeluju i noću veselo i živahno kao po danu. I time, na sreću, sve više ispadaju iz upotrebe prenosne svjetiljke za rasvjetu radnog mjesta, koje su uzrokovale, i još uvijek prouzrokuju, najveći broj elektrokucija.

U tom bijegu od refleksa išlo se više puta predaleko. U modu je ušla indirektna rasvjeta za sve vrste prostorija, sa jednoličnom rasvjetom cijelog stropa koji difuznom refleksijom osvijetljuje prostoriju bez i malo direktnog osvijetljenja. Istina, u tako rasvijetljenoj prostoriji nema sjena, nema refleksa, ali zato ona djeluje monotono, dosadno — u tako rasvijetljenoj prostoriji čovjek ima subjektivni osjećaj polutmine i večernje monotonije, što više i uz apsolutno, mjereno luksmetrom, intenzivnu rasvjetu. Zato moderna tehnika rasvjete napušta indirektnu rasvjetu, i zamjenjuje je lokalizovanom indirektnom rasvjetom. (Slika 1 i 2). Nelokalizovana indirektna rasvjeta ostaje u primjeni isključivo za specijalne slučajeve kao na pr. za tehničke crtaone, gdje je štetna i najmanja sjena.

Refleksi, ako su odviše intenzivni, zablješćuju, i izazivaju utisak slabije rasvjete nego li što je ona faktično, dok blagi refleksi umjetno umnožuju izvore svijetla, razveseljuju i čine rasvjetu živahnom. Sve je to igra mjere i harmonije. Blagi refleksi mogu mnogo pojačati subjektivni osjećaj intenzivnosti rasvjete. I baš na tom polju bili su naši preci veliki majstori. Oni su lusterima sa staklenim prizmama skoro do neizmjernosti povećali prividni broj izvora svijetla, a kako su stvarni izvori svjetlosti, svijeće, nemirno gorili, — plamen se micao pod utjecajem gibanja vazduha, — svjetlucanje refleksa živilo je nemirnim životom, zraci intenzivnijeg svijetla javljali su se sad ovdje sad ondje, pa se tako dolazilo do osjećaja živahne i mnogo intenzivnije rasvjete nego li je ona faktično bila. I to je evo jedino polje u rasvjetnoj tehnici, gdje električna nije dorasla svijeći, ona ne može dati nepravilno gibivi izvor svijetla, gdje varijacije ne bi bile perijodičke i prema tome predvidive. Perijodičnost varijacija rasvjete odnosi svaki čar tih varijacija. Iznimku od rečenog, da električna ne može dati rasvjetu s neperijodičkim varijacijama, čine jedino fontane svijetla i veliki uređaji za reklamnu rasvjetu

sa ručnim pogonom klavijature kojom se upravlja tom rasvjetom, po intuiciji, u neograničenom broju nepredvidivih varijacija, kao kod Eiffelovog tornja. Danas se izrađuju male sobne fontane svijetla gdje su prameni rasvijetljene vode zatvoreni u staklene kugle ili drugačije formirane staklene posude. Ta stalna gibivost rasvjete uzrokom je što se još danas voli imati u salonu kamin sa živom vatrom, koji daje rasvjetu promjenljivu u boji, u intenzivnosti, i kod kojeg izvor svijetla stalno i nepredvidivo mijenja oblik. Živahnost rasvjete postizava se, osim neperijodičnim promjenama koje su nam u stanu teško dostižive kod električne rasvjete, racionalnom upotrebom kontrasta, izmjenom tamnih i svijetlih ploha, crnih i bijelih, (vidi cvijeće pred rasvjetnim plohami na slici 3, vidi također sliku 4), i upotrebom blagih refleksa. To je razlog zbog kojeg moderni lusteri imaju sjajno polirane plohe, nikel, krom, polirani galvanizovani bakar, svijetle plohe u naglom kontrastu sa tamnima, drvene partije u alternaciji sa metalnim, sve u najrazličitijim, zaobljenim i oštrim oblicima, koji daju mnogo refleksa, osobito ako luster ima više dobro razmještenih sijalica. I ti se lusteri sve više grade za miješanu direktnu i indirektnu rasvjetu, koja ne daje oštre rubove sjena, kod koje su i sjene relativno dobro osvijetljene, te koja ne izazivlje prejake reflekske na glatkom papiru i na posuđu, a djeluje živahno, jer ima dosta direktne rasvjete koja modelira oblike. Naravno da spomenuti dio direktne rasvjete ne smije poticati od nezaklonjene sijalice sa vidljivom užarenom niti, koja bi zablještila svojim sjajem i kvarila cijeli efekt. Evo, to je formula za normalnu, modernu dobru rasvjetu, koja je više ili manje prikladna za svaku prostoriju.

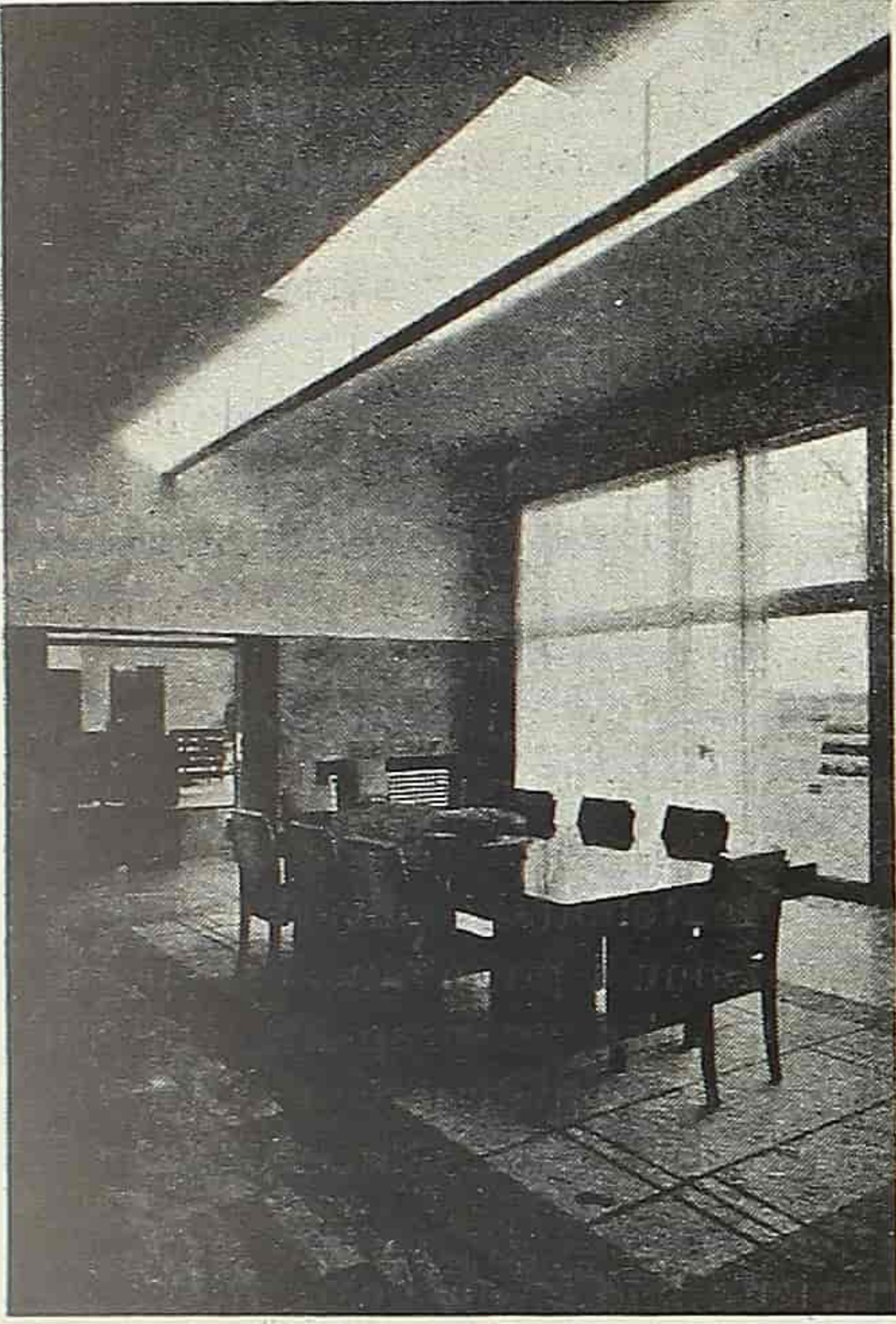
Najjeftinije možemo doći do dobre moderne rasvjete upotrebom bijelih opalnih kugli. Ovakova kugla obješena sa stropa na metalnoj cijevi, u ispravnoj visini, u sobi sa svijetlim zidovima, daje dobru, miješanu direktnu i indirektnu rasvjetu, koja modelira forme, daje vrlo blage reflekske, a ne zablješćuje. Naročito ugodno djeluju opalmatne kugle, na galvanizovanoj ili kromovanoj cijevi prema više ili manje tamnoj boji pokućstva. Ovakova je rasvjeta ekonomična, jer je nabavna cijena rasvjetnog tijela minimalna, a potrošak energije je također minimalan, jer prevlađuje direktna rasvjeta, i jer se upotrebljava samo jedna sijalica većeg učina, umjesto kao u lusterima redovito 3, 4 ili više sijalica. Sijalice rade, najme, to ekonomičnije što je veći njihov učin, na pr. jedna sijalica od 150 vata daje toliko svijetla kao devet sijalica od 25 vata, koje ukupno troše za 50% više energije. Savršeni efekt sa stanovišta dobre vizije bez umaranja očiju, postizava se ako se kugle postavljaju tako visoko, da se nalaze izvan kuta od 30 stupnjeva nad horizontalom, kojim je vrh zamišljen u oku čovjeka koji radi u toj prostoriji. Ovo posljednje nije potrebno da bude postignuto za kugle koje se nalaze u većoj udaljenosti od 3 metra od očiju radnika. Pomoću više velikih kugla obješenih sa stropa, uz dodatak manjih kugla na zidnim kracima, može se postići dobra i ekonomična, a opet ukusna rasvjeta većih dvorana. Uopće je direktna, ili kao ovdje poludirektna rasvjeta, ekonomičnija od indirektna, jer se manje svijetla gubi prolazom kroz opalna ili matirana stakla, nego li refleksijom na bijelim plohami koje kod indirektna rasvjete ne smiju biti polirane da ne bi djelovale kao zrcalo, jer

treba da djeluju kao difuzor. I zato moderna tehnika traži opet, gdje se radi o ekonomičnosti, sve više rješenja sa direktnom i poludirektnom rasvjetom, pomoću friza, (slika 5), cijevi (slika 6), ili pomoću velikih uspravnih ploha iz opalnog stakla, iza kojih su smještene sijalice, te koje noću imitiraju rasvjetu kako je dobivamo danju od prozora (slika 3).

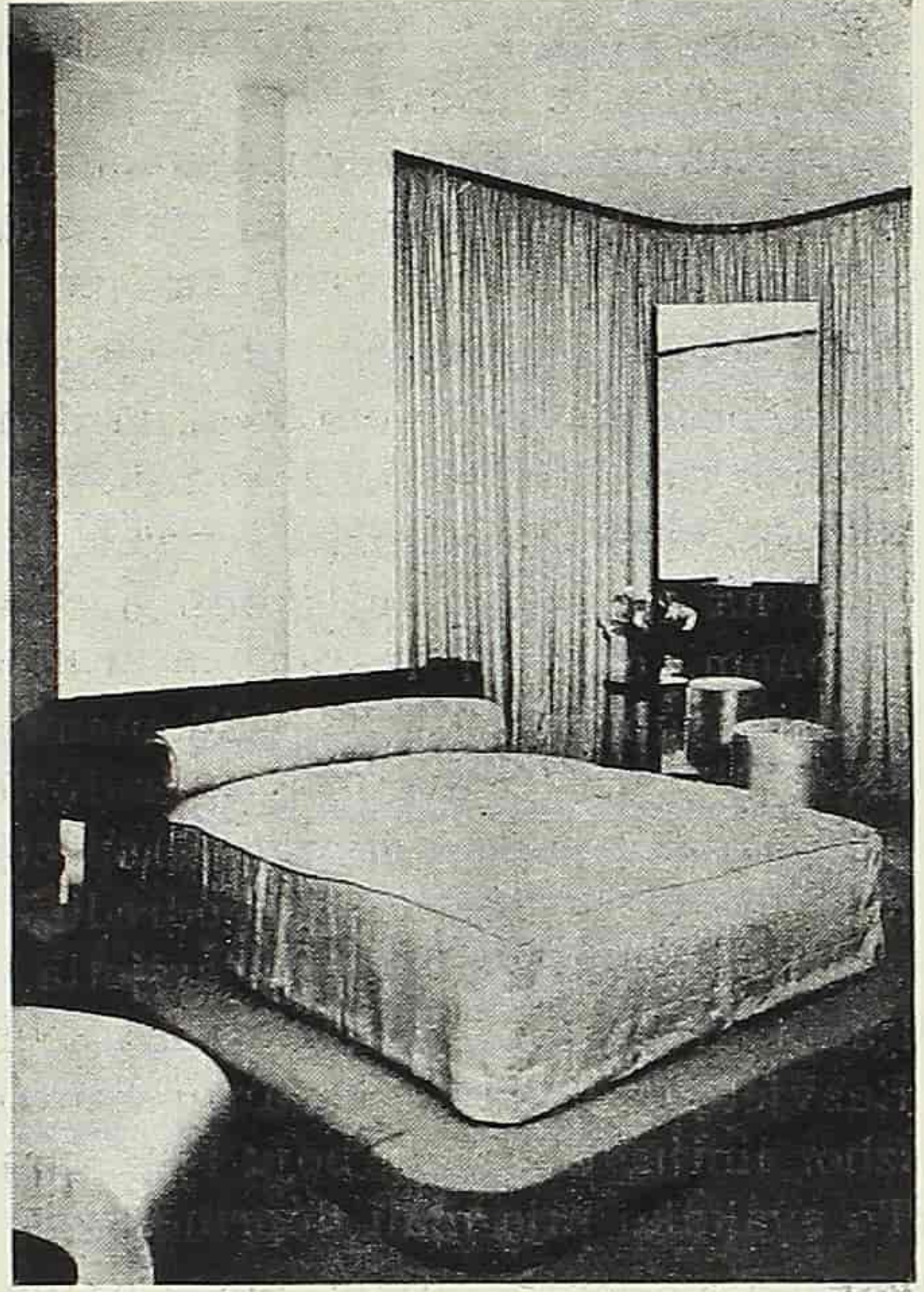
Dekoratívna rasvjeta svakim danom stavlja sve veće zahtjeve na arhitekta, koji mora da saraduje sa majstorom svijetla, ako hoće da ne zaostane za vremenom. Svijetlo je novi »materijal« koji stoji arhitektima na raspoloženju, i koji s ostalim novim materijalima, armiranim betonom, čelikom i staklom, radikalno mijenja njihovu umjetnost u zadnjim godinama. Gore spomenuta saradnja donosi nove arhitektonske oblike (slika 6), koji transformiraju okvir u kome se odvija veliki dio našeg života. Inženjer — specijalista za osvjetljenje — izrađuje danas projekte za rasvjetu, određuje tačno, matematski, smještaj, oblik, veličinu i intenzitet izvora svijetla, u sporazumu i po mogućnosti po željama arhitekta ili dekoratera. Ništa se tu više ne prepušta slučaju. Rasvjetna tehnika daje arhitekti i dekorateru osim svijetla na slobodni izbor liniju, volumen, boju i materijal rasvjetnih tijela, odnosno svijetla. To svakako nije mali doprinos!

Luminescentne cijevi imaju lijepu primjenu kao izvori dekorativne rasvjete. Prvo, rasvjetom pojedinih arhitektonski odijeljenih dijelova svoda, žljebova, svaki sa po jednom cijevi druge boje, koje se boje tako izabiru, da ispod ovako raznobojno kolorisanog stropa, na čovječjoj visini iznad poda dobivamo miješanjem raznobojnih zraka jednoličnu bijelu svjetlost. Drugo, upotrebom nezakriljenih cijevi, koje poradi svog malog sjaja, male količine izbijanog svijetla po jedinici svijetle površine, ne zablješćuju, a mogu se izraditi u svim oblicima prema potrebama rasvjete, dekoracije, i po želji isticanja arhitektonskih oblika (slika 6). Ovim se načinom kod velikih, snažnih instalacija, dolazi do osobite ekonomičnosti u pogonu, jer su same luminescentne cijevi veoma ekonomičan izvor svjetlosti, a njihovo se direktno svijetlo ničim ne zastire. Osim toga, paralelnim vođenjem više raznobojnih cijevi, dobiva se vanredan dekorativni efekt.

Prošli smo tako tri glavne vrste moderne rasvjete, sa nekoliko podvrsta. Direktna rasvjeta, kod koje se cio ili skoro cio fluks svijetla baca na površinu ili na predmet koji treba osvijetliti, pomoću reflektora, projektora ili prizma. Ova rasvjeta djeluje hladno, i izaziva refleksije, zablješćuje. Ona služi osobito i vrlo dobro u reklamne svrhe. — Indirektna rasvjeta, kod koje se sav fluks svijetla upravlja na plohu, strop ili zid, koja treba zatim da difuznom refleksijom rasvijetljuje. Ova vrst rasvjete djeluje mirno, nježno, monotono, — odmara. Dosta je neekonomična, jer se kod difuzne refleksije gubi prilično veliki procent svijetla. Podvrsta ove vrsti rasvjete je lokalizovana indirektna rasvjeta, gdje se sav fluks svijetla upravlja na određenu manju plohu, dio zida ili stropa, ploču iz matiranog stakla ili porcelana, koji difuznom refleksijom rasvijetljuje. Ovakva rasvjeta djeluje mirno i nježno, ali ne monotono, jer izaziva lake sjene i refleksije. Ona je vrlo slična po razdiobi svijetla danjoj rasvjeti prostorija. — Poludirektna rasvjeta dolazi između dviju prije navedenih vrsta, miješa direktnu rasvjetu

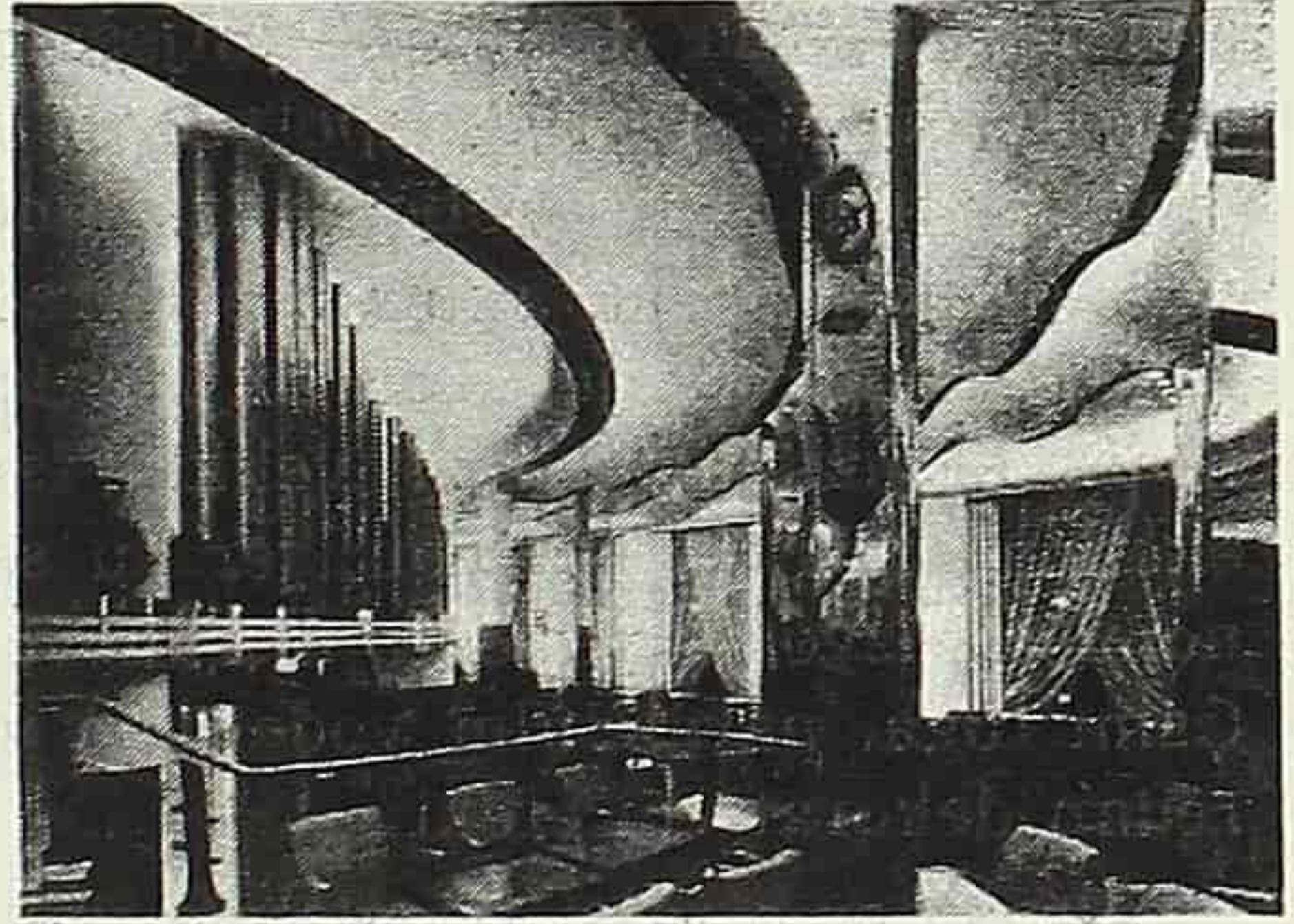
1

2

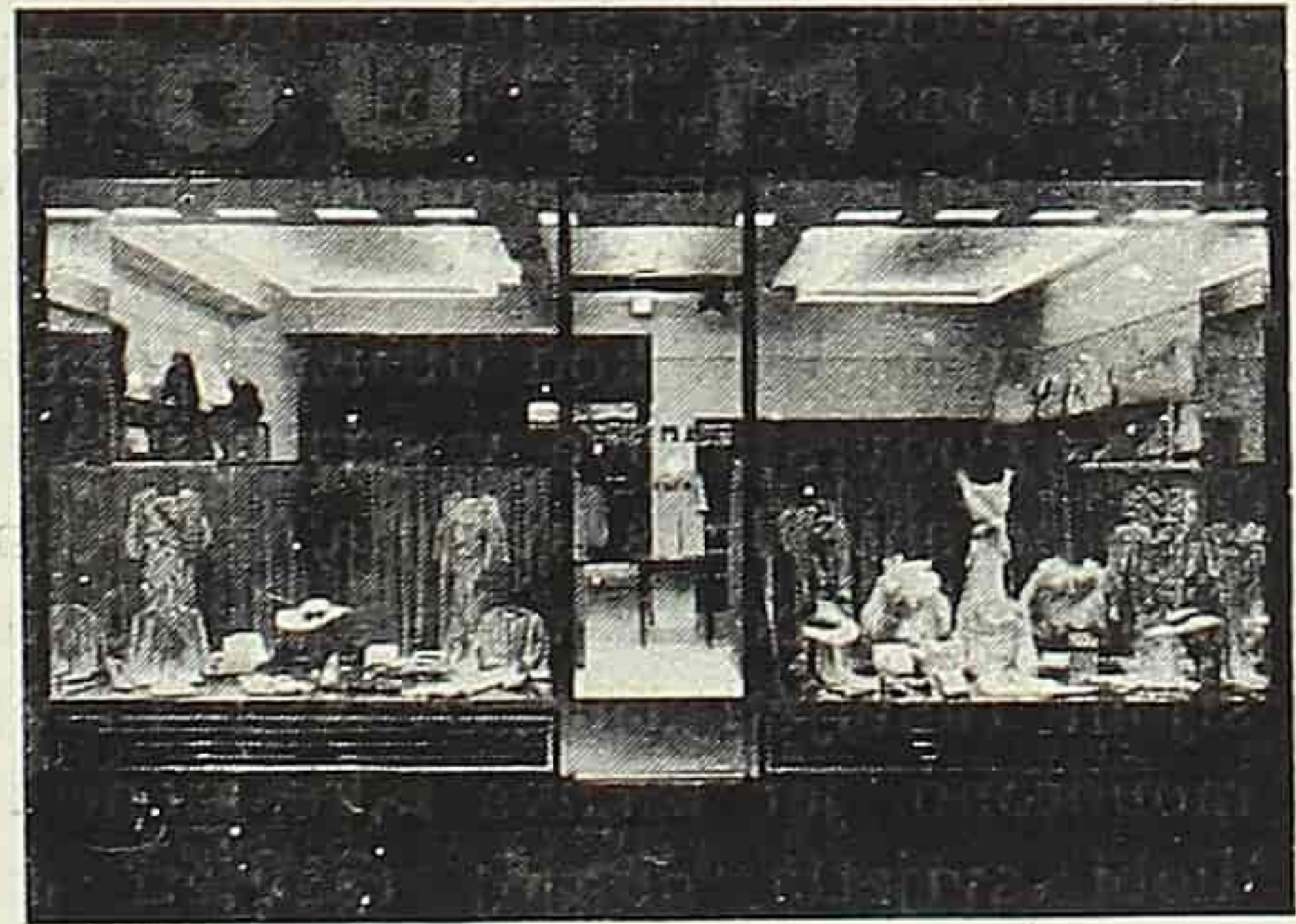
3

4

5

6

sa indirektnom, i to na najraznije načine, i u raznim omjerima direktnog fluksa svijetla prema indirektnom. Ona daje živahnu, ekonomičnu i lijepu rasvjetu, sa lakim sjenama bez oštih rubova, ona izaziva lake, ne prejake reflekske, i ne zablješćuje. Naravno da direktni dio ove poludirektne rasvjete (ili, ako ima veći dio indirektnog svijetla, poluindirektne rasvjete) ne smije da potiče od nezaklonjene sijalice u krušci od prozirnog stakla, ako se to sve želi postići. Takova nezaklonjena sijalica ima prejaki sjaj kod premale površine, pa zablješćuje, izazivlje jake reflekske i oštre sjene. — (U zadnjim godinama postignuti su veliki napreci na polju matiranih i opalnih stakala, uopće, a posebice za sijalice, koja stakla apsorbiraju mali dio propuštenog svijetla, odnosno tačnije svijetla koje na njih pada, i to od dva procenta do deset procenta — a djeluju, osobito opalno staklo, povoljno i na boju i efekt svijetla.) — To su tri glavne vrste rasvjete. U posebnu grupu spada dekorativna rasvjeta, koja služi više ili manje isključivo u ukrasne svrhe, te koja se može osloniti na svaku od triju glavnih vrsta, postupka rasvjete.

Kako da je kod gradskog čovjeka potreba intenzivne rasvjete tako silno napredovala u zadnjih 10 godina? Sam napredak tehnike teško može da to rastumači. Gosp. Mallet-Stevens, arhitekt, priča za odgovor ovo:

»Čovjek ide k svijetlu! Neposredno iza rata, kad su u Parizu postojala prisilna ograničenja rasvjete sjećam se da sam sa direktorom jednog velikog bazara izveo pokuse čiji je rezultat bio vrlo rječit. Sva odjeljenja imala su pravo na oskudnu rasvjetu; nu, svakog dana intenzivno bi se osvijetlilo jedno jedino odjeljenje, i to svakog dana drugo. Ubrzo se konstatovalo da »svijetlo« odjeljenje uvijek pravi najveći promet, bez obzira na vrst robe koja se u njem prodaje.«

Nije čudo da su trgovci, poučeni ovakovim iskustvom, sve jače rasvjetljivali svoje lokale, a onda su kupci i trgovci, naučeni na intenzivnu rasvjetu u lokalima, pronašli svoje stanove tmurnim, i pojačali njihovo osvjetljenje. Tako je nastala trka za sve boljom i intenzivnijom rasvjetom lokala, a time i privatnih prostorija. Danas se u lokalima upotrebljavaju rasvjete do jakosti od 300 luksa!

Ma da su većinom naše ceste još u tami, ulice u polutami, — domovi i lokali su danas dijelom već dobro osvjetljeni! A to je, iako malo, a ono ipak, — pobjeda!

Stoljećima služilo se čovječanstvo veštačkim svijetlom, ali uz to njihovo svijetlo živjelo je i radilo u polutami. Danas ono izlazi iz tmina, ono stalno traži i dobiva sve bolju i sve intenzivniju umjetnu rasvjetu. Više svijetla! — to postaje malne refrenom svakog čovjeka.

Mi idemo prema dobi svijetla!

Primjedba: Važi li ovo i u figurativnom smislu!

DRŽAVNICIMA SVIJU ZEMALJA

**Proglas, što ga je upravilo 350 liječnika psihiatra iz čitavog svijeta
na državnike sviju zemalja.**

Naše zvanje liječnika, koji smo naročito pozvani, da proučavamo sve normalne i patološke pojave mentalnog života ljudi, opravdat će u Vašim očima ovaj proglas:

Danas vlada svuda jedno takvo duševno stanje, koje ozbiljno ugrožava sjegurnost naroda i koje bi se moglo od dana u dan da pretvori u jednu novu ratnu psihozu.

Rat mobilizira sve destruktivne sile čovječanstva i on dovodi do uništenja čovjeka pomoću tehnike, koju je on sam stvorio.

Kao što u svemu, što se odnosi na ljudski život, tako i u pogledu problema rata i mira, psihološki faktor igra jednu od glavnih uloga.

Želi li se zapriječiti nove ratove, to moraju narodi i oni, koji upravljaju njihovom sudbinom, hladnokrvno zauzeti svoje stanovište prama ratu, jer samo jedno duboko uvjerenje može spriječiti opću katastrofu.

Stoga po našem mišljenju u tom pogledu bitno je slijedeće:

1. Antagonizam između pacifističkih tendencija individua i ratobornosti kolektiviteta ima se pripisati tome, što čovjek, dok je sam, sasvim drugačije rezonira, nego onda, kad se nalazi u skupini.

Dapače i u duši obrazovanog čovjeka nalaze se destruktivni i primitivni instinkti, koji postaju moćnim u času, kad zaprijeti pogibelj kolektivitetu. Može se dapače ustvrditi, da imade u ljudskom biću tajna želja da se ovim primitivnim instinktima pod kojekakvim izlikama dade slobodnog maha i ova tendenca doprinosi u velike ratobornosti duha.

Moramo i ovom zgodom da naglasimo, da samo duh i čvrsta volja mogu obuzdati ove brutalne instinkte. Destruktivne sile, koje bi sudbonosno dovele narode do kaosa, mogu ako se njima drugačije upravlja, postati korisne po čovječanstvo.

2. Indiferentnost i fatalizam kod naroda u pogledu rata je upravo uznemirujuća. Civilista ne shvaća strahote rata i defiliranje četa u mirno doba i kojekakve parade izkrivljuju njegove ideje.

Indiferentnost u pogledu kojekakvih intriga i cinizma tvorničara municije isto tako zabrinjuje. Ne može se dozvoliti, da pojedinci bez ikakvih skrupola crpe korist iz toga, što se ubija milijone ljudskih bića.

Dužnost nam je, da probudimo duh stvarnosti i instinkt samoodržanja masa, jer ove su tendence naši naravni saveznici protiv rata, isto tako, kao i religiozna čuvstva i moralni osjećaji.

3. Govori stanovitih državnika pružaju nam dokaz, da ti ljudi često misle o ratu kao kakvi malograđani. Parole, kao »Rat je nužna posljedica Darwinove teorije« ili »Bog Mars vlada Olimpom« su heretične i abnormalne. One izvire iz ratobornih i imperialističkih instinkta i samo povećavaju ratnički duh masa, kojima su upravljene. Sugestivna moć sličnih govora državnika je ipak znatna.

Agresivne tendence, jednom izazvane, ne dadu se lako umiriti. Treba se samo sjetiti parole iz god. 1914: »Domovina je u pogibelji!« i učinka što ga je ona imala kod svih naroda.

Na isti način kao što mogu pojedinci da izgube ravnovjesje uslijed alarmanantnih sugestija, tako mogu i čitavi narodi biti bačeni u ratne avantire, tjerani tjeskobom, zaluđivanjem, kojekakvim krivim odnosno patološkim predočbama. Ovo bi bila propast za njih i za druge.

Mi liječnici izjavljujemo, da je zadaća naše znanosti danas, da pro--nađemo motive, koji izvire iz stvarnosti, te da ih razlikujemo od sub--verzivnih intencija onih, koji u mutnom love, te da upoznamo potsvje--stne motive, kojih fatalni determinizam upliva na državnike. Povijest će suditi svim onima, koji podižu militaristički duh u svojim narodima sve pod izlikom, da služe miru. Oni će biti odgovorni za svu nesreću, koja nas snađe novim ratom.

Naglašujemo činjenicu, da pacifističke intencije, bile koliko mu dra--go iskrene nisu dovoljne za postignuće mira, pa makar i uz nacionalne žrtve. Po našem mišljenju internacionalni interes i važnost internacio--nalnih organizacija dopuštaju državniciima, da organiziraju borbu pro--tiv svakog rata.

Ako stanoviti državnici misle, da organizacija mira nije još postigla takav razvitak, koji bi bio dovoljan, da jamči budućnost, mi tražimo od njih da posvete toj organizaciji toliko pažnje i novaca koliko ih po--svećuju naoružavanju svojih naroda.

Svaka čast i poštovanje državniciima, koji, nadahnuti istinskom kul--turom i moralnim integritetom, pokazuju svojim narodima, kojima vla--daju, put k miru. Njima jedinima pripada naslov vođa naroda.

ČEHOSLOVAČKA — 66 DISTRIKT R. I.

Naš guverner rot. Dr. Hýža neobično savjesno putuje po svojem distriktu i posjećuje znatnije svečanosti velikih klubova u susjednim zemljama. Brine se savjesno za vlastite klubove i izletima u inozemstvo vrši 4 rotarski cilj.

Guverner Hýža predao je charter dne 12 oktobra 1935 klubu u Přerovu, a 26 oktobra 1935 klubu Prostějov. Dne 20 novembra 1935 inaugurisao je 42 čehosl. klub u Zlinu. — Pribivao je 5 oktobra 1935 sjednici maloga odbora 66 i 73 distrikta R. I. u Waldenburgu (Saska), dalje proslavama desetgodišnjice predaje chartera klubovima u Beču i Budimpešti. — Sa guvernerovih putovanja po našem distriktu bilje--žim ove službene posjete iz novembra 1935: 6 Usti n/L., 11 Časlav, 21 Češki Tješin, 22 Turč. Sv. Martin, 23 Košice, 25 Užhorod, 26 Po--prad i 27 Opava.

Jesen, uvod u zimu, svojim teškim maglama, stalnim kišama i hladnim vjetrovima, potiče naše klubove, da porade u korist nezapo--slenih i nezbrinute omladine; ovoj neka se pruži bar jedanput dnevno toplo jelo, da joj se priskrbi obuća i odijela, to neka je nastojanje naših klubova. Pročitao sam u izvještajima naših klubova, da bilo samostalno ili zajednički s nekim korporacijama rade na smanjenju bijede i nevolje siromašne djece. Nikolinjsko i božićno doba, koje imade devizu darežljivosti pod štitom dobre volje, najpogodnije je za dobre čine.

Iz rada naših klubova:

Unutarnja ekstenzija naših klubova pokazuje lijep napredak; ne samo da se pokrivaju gubitci već se dolaskom novih članova brojčano stanje članstva povećava.

Bratislava. Rot. Y. Holmes iz Greenwille, USA, kome je klub poslao kamen iz Štefanikove magile, došao je lično da zahvali i da javi da je kamen bio uzidan u zgradu dječjačke škole u Greenwille. — Rot. Schipert, Stuttgart, predavao je o sjednici komisije R. I. za međunarodnu službu u Zürichu.

Čáslav. Po uzoru kluba Mlada Boleslav osnovan je Đački dom, koji vrlo dobro napreduje i svakim se danom mladež za nj sve više interesuje.

Hradec Královí. Pretrpio je gubitak smrću odličnog člana rot. Starka; njegovu je uspomenu počastio time da je poklonio Kč. 500.— u dobrotvorne svrhe.

Karlovy Vary hvali pričanja svoga gosta rot. Novaka iz Zemuna.

Košice se sjeća svog odličnog člana rot. J. G. Štancela, šefredaktora »Slovenskog východa«, koji je kao zastupnik ČTK (česki presbureau) premješten u Beograd i koji je postao stalnim gostom kluba.

Mlada Boleslav. Pretsjednik odbora za rad za mladež, rot. Pluhař na čelu je akcije za prehranu siromašne školske omladine. Hranu će primiti 400 djece. Klub je u tu svrhu pridonio Kč. 300.—. Osim toga svi članovi pridonose znatne novčane svote i jestvine. Šegrtskom društvu poklonjeno je Kč. 100.— u ime potpore.

Poprad — Visoké Tatry. Sprema IV redovni meeting slovačkih i prikarparatoruskih Rot. klubova u Visokim Tatrama u Tatranskoj Lomnici u danima od 1 do 3 februara; taj je meeting određen baš za te dane stoga, jer je tada polugodišnji školski raspust, da uzmognu članovi povesti sa sobom i svoju djecu, koja idu u školu.

Praha da pobudi interes za najistočniji dio naše Republike priređuje 2 decembra 1935 potkadparatorusku večé.

Teplice-Šanov, sijelo IX konference našega distrikta dne 23 i 24 maja 1936. Tamošnji rotari već marljivo rade i spremaju ovaj program: Propaganda banje Teplice-Šanov, sporazum među narodima, koji obitavaju Č. S. R., dom prijateljstva i izložba rotara likovnih umjetnika. **Teplice,** zeleni, topli grad, koje je nekad bilo poznato kao danas Ženeva ili Locarno, ponajljepši je grad u Č. S. R. Već danas izražavam želju, da biste i Vi, jugoslavenska braćo, u što većem broju sudjelovali našoj konferenciji.

Razumije se samo po sebi, da se u većini naših klubova pod dojmom etiopsko-talijanskog konflikta predavalo o Etiopiji.

Taj svoj prikaz popraćujem u ime svih čehoslovačkih rotara i u ime svoje vrućom željom, da provedete, draga braćo, ugodne i vesele Božićne svetke i neka Vam se u Novoj godini 1936 ispune sve Vaše želje i ostvare svi Vaši planovi i da Vas obaspe svakom srećom.

Václav Rudl,

redaktor Čehoslovačkog Rotariana,
Mladá Boleslav — Čehoslovačka.

77 DISTRIKT – NOVEMBAR 1935

PROMENE U ČLANSTVU

Novi članovi (4):

Bačka Topola: Langhof Laslo
Petrović Veselin
Popović Sima
Vajda Aladar

Istupili iz kluba (6):

Leskovac: Konfino Žak
Živanović Veličko
Skoplje: Đokić Aleksa
Janičijević Miroslav
Šibenik: Bučić Jerko
Matavulj Marko

IZ NAŠIH KLUBOVA

Kako je R. C. Dubrovnik odlučio podeliti u dobrotvorne svrhe svotu koju bi utrošio za čestitke, to ovim putem čestita svoj braći Božić i želi svu sreću u Novoj Godini.

R. C. Bačka Topola primio je 4 nova člana i proveo sve pripreme za svečanu predaju chartera.

Na sastanku od 13 XI održao je Gjuro Trbović lepo i interesantno predavanje: Abesinija.

Za nevoljne sakupljeno Din 322.—.

R. C. Banja Luka bez izveštaja.

R. C. Beograd: Održana su predavanja: D. Prica: O savremenim pomorskim problemima; M. Nikolić: O mostu Kralja Petra II. preko Dunava; D. Pavlović: O kompaniji sueškog kanala.

Na sastanku od 11 na dan primirja odana je pošta minutnom šutnjom žrtvama krvavog rata, dok je sastanak od 25 bio posvećen pregledu rada domaćih klubova.

Klub je podario svojom zastavicom R. C. Clinton, Iowa U. S. A., koju će taj istaknuti 2 XII na priredbi posvećenoj međunarodnom sporazumevanju i miru.

Za nevoljne je priloženo Din 780.—.

R. C. Bitolj raspravljao je o kaldrmisanju ulica i podizanju tranzitnog skladišta u Bitolju.

D. Tatarčević održao je predavanje: »Moji utisci sa puta u Korču« i to predavanje biće zbog interesantnih izvoda predano u štampu, a Dr. Moša Gjerasi: »O higijenskim prilikama Bitolja«.

Klub je poveo akciju za zimsku pomoć, te je u tu svrhu sakupljeno Din 2.000.—.

R. C. Dubrovnik posetio je dne 19 guverner Dr. Ružić te se raspravljalo o distriktnoj konferenci na koju se klub najozbiljnije sprema.

Referati održani tokom meseca: Ercegović: Privredne prilike Crne Gore; Miloš: Gradnja uspinjače u Dubrovniku; Kaldor: Kroz Albaniju i Grčku.

Mesto božićnih čestitaka upotrebiće klub odgovarajuću svotu za dobrotvorne svrhe.

R. C. Karlovac bavi se brigom za mladež.

Održana predavanja: Ing. Župčić: Regulatorna izgradnja gradova i gradnja malih stanova u Holandiji.

Zaključeno je svečano proslaviti godišnjicu inauguracije.

R. C. Leskovac zaključio je na svom Ladies Ninght-u od 23. svaki posljednji sastanak u mesecu održati sa damama u cilju gajenja što boljeg drugarstva.

I u ovom mesecu pomogao je siromašne đake.

R. C. Ljubljana. Predavanja: Dr. Šarabon: Abesinija; Prezelj: Ustrojstvo trgovačkih akademija; Z. Knez: Antwerpen i Amsterdam; Dr. Krejči: Delovanje dečjeg i materinskog doma Kraljice Marije u Ljubljani.

Ovo potonje predavanje ponukalo je klub da podupre tu korisnu instituciju.

Klub je stupio u vezu sa R. C. Bruxelles te poslao mu mnogo ilustriranog materijala Ljubljane.

Za nevoljne sakupljeno Din 615.—.

R. C. Maribor proslavio je 16 svoju petgodišnjicu. 29 rotara iz drugih klubova (20 R. C. Graz) bilo je prisutno kao i 31 gostiju (dame i nerotari).

U ovom mesecu bili su na dnevnom redu referati iz rotarske literature i života.

Klub je podupro svog štićenika kipara time, da je otkupio poprsje Nj. Vel. Kralja Petra II.

Sastanak od 25 bio je posvećen temi »briga za mladež«, a za nevoljne je sakupljeno Din 929.—.

R. C. Novi Sad. Predavanja: Tabaković: Umetnost Venecije; Manojlović: Internacionalne misli od Galsworthy-a; Borota: Utisci s nedavnog putovanja kroz Bugarsku; Brkić (nerotar): Utisci s boravka u Francuskoj; Magarašević (nerotar): O vaspitanju omladine i našem prosvetnom životu; Bogdanović: Zaštita zemljoradnika sa privrednog i etičko-socijalnog gledišta.

Klub je zaključio pomoći akciju za izgradnju školskog stadiona.

Dne 8 održano je »bugarsko veče«. Sa ove sednice upućen je sljedeći pozdrav bratskom klubu u Sofiji: »Sa svoje današnje sednice, posvećene Bugarskoj, članovi Rotary Cluba Novi Sad, sećajući se prijatno provedenih dana u bratskoj Bugarskoj, upućuju dragom Rotary Clubu Sofija tople i srdačne pozdrave. Golub sa maslinovom grančicom u kljunu — na grbu grada Novog Sada — neka bi bio vesnik lepše zajedničke budućnosti naših bratskih naroda«.

Za nevoljne sabrano Din 531.—.

R. C. Osijek izabrao je naročiti odbor koji će se baviti pitanjem darivanja školske dece za vreme božićnih praznika.

Referati i predavanja: Govorković: »Ljekarne«; Dr. Uzelac: O načinu uzdržavanja obdaništa; Krešić: Uzroci rata u Abesiniji.

Za nevoljne sabrano Din 500.—.

R. C. Pančevo pomogao je jedno bolesno dete.

Održana predavanja: V. Kund: Kako služimo u svom zvanju; D. Srdanović: Apotekarstvo u današnjoj krizi; V. Kund: Rat u Abesiniji.
Za nevoljne sabrano Din 378.—

R. C. Sarajevo na dan primirja setio se žrtava za svetski mir. Kome-
moraciju održao je Uroš Dučić.

Klub se bavi pitanjem osnutka fonda za sakatu decu.

Održani referati i predavanja: Ing. Grof: O konferenci za osnivanje
pravnog fakulteta u Sarajevu; V. Ristić: O novim predlozima za pro-
menu uredbe o razduženju zemljoradnika.

Za nevoljne sakupljeno Din 379.—

R. C. Skoplje. Članovi kluba uzeli su učešće u proslavi otkrivanja
spomenika đacima-ratnicima skopskih đачkih četa 1914—15 god. od
kijih su Č. Todorović, Lj. Marković, Ing. V. Stavrić danas članovi kluba.

Sednici od 15 prisustvovao je engleski spisatelj Archibald L. Lyall.

Održana su predavanja: Dr. Đuknić: Transfuzija krvi; Popović K.:
Sa puta po Nemačkoj.

Klub je bio zastupan na charter-slavi R. C. Solun po bratu Čeme-
rikiću, koji je dao iscrpljiv prikaz te slave.

R. C. Slavonski Brod popunio je svoje redove sa dva nova člana i
spremio se za inauguraciju.

Održana predavanja: Dr. Kovačić: O zbrinjavanju mladeži; Ing.
Kaan: O savskom mostu.

R. C. Split imao je kroz čitav, mesec u svojoj sredini rot. Jungni-
ckel-a (R. C. Villach), koji je održao poučno predavanje »O razvoju
obrta rukotvorina u Jugoslaviji«.

Dne 20 posetio je klub guverner Dr. Ružić te su na tom sastanku
raspravljana pitanja od interesa za distrikt, kao i organizacije među-
gradskog sastanka naših primorskih klubova.

Za nevoljne sabrano Din 520.—

R. C. Subotica radi veoma aktivno na zimskoj pomoći. Klub je uči-
nio sve predradnje za razdiobu 100 paketa sa živežnim namirnicama
i ogrevom potrebnim porodicama. 25 porodica označiti će dir. gimn. br.
Štefanović kojima pripadaju đaci njegovog zavoda da se i na taj način
pomogne školskoj deci.

V. Conen referisao je o stadionu za olimpijske igre u Berlinu i o
poseti nemačkih klubova.

Za nevoljne sakupljeno Din 558.50.

R. C. Sušak. Održana su predavanja: Vinko Mikuličić: O trgovini
žitaricama; Viktor Car Emin: Kvarnerski Trifolium; Milan Turković: Što
čovečji um ne shvaća; i nerotar M. Mezzorana: Tolstoj kao umetnik i
mislilac.

Za nevoljne sakupljeno Din 440.—

R. C. Šibenik prebrodio je u tom mesecu jednu malu unutarnju kri-
zu. Jaki porast frekvence u tom mesecu (82.26% naprama 47.06% u
prošlom) pokazuju njegovu životnu snagu i klub se sprema da nado-
knadi što je neradom kroz više meseci izgubljeno.

Odbori su konstituisani te su započeli već svojim radom.

R. C. Varaždin: Održana predavanja Dr. Šolc: Nemački zakon o sterilizaciji; Cepanec: Kriza u kišobranarstvu; Dr. Kalafatić: Med i tuberkuloza.

R. C. Vršac spremio se za svečanost primanja chartera, koja je obavljena dne 7 decembra.

Langer referirao je o svom putu po Južnoj Srbiji.

Zaključeno je u buduće držati sastanke u »Hotelu Srbija«.

Za nevoljne sakupljeno Din 104.—

R. C. Vukovar: Održana predavanja: I. Mišćević (nerotar): O poreskoj struci; A. Steiner: Sa puta po Južnoj Srbiji i Crnoj Gori; P. Hideghethy referirao je o svojim posetama u stranim klubovima.

Klub se bavio pitanjem prehrane školske mladeži i pomoći siromašnom svetu u Hercegovini.

R. C. Zagreb bavio se naročito pitanjem rada za mladeži te se u zajednici sa braćom kluba Karlovac vodila diskusija o tom pitanju.

Pretresano je pitanje osiguranja nameštenika u pojedinim preduzećima i o zaposlenju činovnika bez mesta.

Održana predavanja: Ing. Košak: Gradnja novog tramvajskog spremišta; Ing. Lazar Marković: Kroz naš krš i golijet; M. Bauer: Referat o stupanju na snagu ekonomskih sankcija.

Uspostavljena je veza sa R. C. Belvidere, New-Jersey (USA) te postoji namera da zagrebačka školska deca izmenjuju pisma sa decom u Belvidere.

Na sastanku od 18. rot. Leustek osvrnuo se na slučaj brata Dra. Mlinarića, koji je u rotarstvu bez sumnje jedinstven. Nakon svestranog pretresa protiv brata Dra. Mlinarića podignute optužbe stekli su pravnici kluba uverenje o potpunosti, ne samo zakonskoj nego i moralnoj nekrivnji brata Mlinarića, pa je stoga klub stvorio zaključak da brat Dr. Mlinarić ne treba da radi optužbe koja je protiv njega podignuta u »Našičkoj aferi« istupa iz kluba. Sada je i osuda redovnog suda utvrdila potpunu nevinost brata Dra. Mlinarića, pa mu je time dana satisfakcija za sve one duševne muke koje je imao našavši se bez najmanje svoje krivnje ili nekorektnosti upletenim u ovako odiozan proces.

Čestita bratu Mlinariću i bratu Dru. Poduji, koji je kao branitelj izvršio i rotarsku dužnost pomagavši nevinom čovjeku u njegovoj obrani.

Za nevoljne sakupljeno Din 864.—

R. C. Zemun imao je sledeća predavanja: Karamata: Rotarstvo — članovi, dužnosti, izbor i primanje; Dr. Djorić: Socijalne i ekonomske prilike u Mačvi i Pocerini; Dr. Marković: Japanski demping; Mahin: Tolstoj — život i dela.

Klub se pripremio za slavu 100. klupskog sastanka koji se održao 14. decembra sa rotarima bližih klubova, sestrama i gostima.

Klub je pomogao dva siromašna đaka odelom.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

Izveštaj za mesec novembar 1935.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova koncem meseća	Broj održanih sastanaka	Prosečni broj članova	Prosečni broj prisutnih članova	Prosečni mesečni procenat	Primedba
1	Bačka Topola	14	4	14.00	12.50	89.37	
2	Banja Luka .	15	5	15.00	8.60	57.33	
3	Beograd . .	52	4	52.00	29.00	55.77	
4	Bitolj . . .	18	4	18.00	12.00	66.66	
5	Dubrovnik .	19	4	19.00	13.25	69.73	
6	Karlovac . .	16	4	16.00	12.50	78.12	
7	Leskovac . .	16	4	16.75	11.25	67.16	
8	Ljubljana . .	40	4	40.00	29.25	73.12	
9	Maribor . . .	35	4	33.00	28.25	80.71	
10	Novi Sad . .	31	5	31.00	23.80	76.77	
11	Osijek . . .	24	4	24.00	21.25	88.54	
12	Pančevo . . .	27	4	27.00	21.50	79.63	
13	Sarajevo . . .	20	4	20.00	13.25	68.75	
14	Skoplje . . .	26	5	26.00	18.00	69.23	
15	Split	17	4	17.00	14.75	86.77	
16	Subotica . . .	26	4	26.00	20.25	77.88	
17	Sušak	25	4	25.00	20.00	80.00	
18	Šibenik . . .	15	4	15.50	12.75	82.26	
19	Varaždin . . .	21	5	21.00	16.20	77.14	
20	Vršac	20	4	20.00	12.50	62.50	
21	Vukovar . . .	18	4	18.00	16.25	90.27	
22	Zagreb	49	4	49.00	38.25	78.06	
23	Zemun	23	4	23.00	18.75	81.52	
Ukupno:		567	96	568.25	424.10	1737.29	
Prosječno:				24.70	18.43	75.53	

Glavni i odgovorni urednik: dr. Viktor Ružić, Sušak, Strossmayerova ul. 12.

Tisak: Primorski Štamparski Zavod, Vladimir Devčić - Sušak.

OSNOVANO 1921. GODINE

„SAVA“

**OPĆE OSIGURAVAJUĆE DIONIČARSKO DRUŠTVO
U ZAGREBU**

Dionička glavnica Din 10,000.000.— potpuno uplaćena

DIREKCIJA U ZAGREBU

Zrinjski trg br. 3 (vlastita palata)

Telefon broj 73-54, 73-55, 73-56 i 73-57

GENERALNA ZASTUPSTVA:

BEOGRAD, Trg Prestolonasljed-
nika Petra 35
LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 2

NOVI SAD, Mileticeva ulica 19
SARAJEVO, Zemaljska banka za
B. i H.

Zastupstva u svim većim mjestima države!

Preuzima uz najkulantnije uvjete:

1. Osiguranje protiv požara i čomage.
2. Osiguranje protiv provalne kradje.
3. Osiguranje protiv loma stakla i strojeva.
4. Osiguranje transporta svake vrsti po kopnu, po rijekama i po moru.
5. Osiguranje protiv tuče (grada, leda)
6. Osiguranje protiv nezgoda.
7. Osiguranje zakonske dužnosti jamstva.
8. Osiguranje svake vrsti automobila.
9. Osiguranje protiv vodovodnih šteta.

Društveni garancijski fondovi iznose Din 29,426.980.—

Isplaćene štete od svog osnutka Dinara 238,565.500.—

„Mirna“
ugljenokopno d. d.
Zagreb

Ilica 31

Telefon 32-97

Ugljenokopi
Radoboj i Bregi proizva-
djaju ugljen sviju sorti-
menta za industriju, obrt
i kućni ogrijev.

*Kupujte šešire i kape
kod poznate tvrtke*

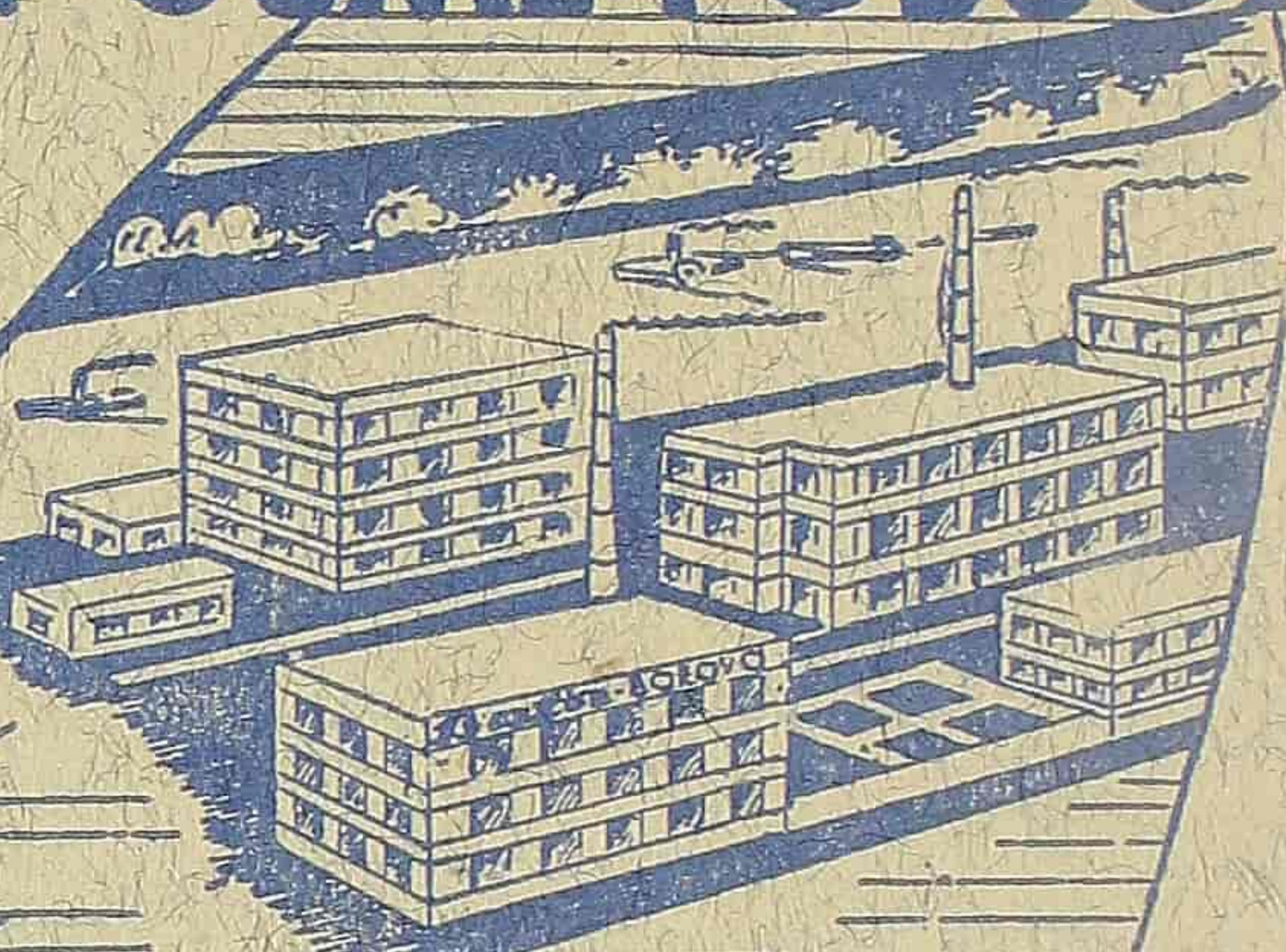
Andrija Mutafelija

ZAGREB

Ilica 32

Ilica 32

NAJVEĆE JUGOSLAVENSKE TVORNICE GUME I OBUĆE

400
VLASTITIH
PRODAVAONICA

3000
SARADNIKA
PROIZVODI NEDELJNO

100.000
PARI DOBRIH I
JEFTINIH CIPELA

Bata